

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองหญ้าปล้อง อำเภอสามง่าม จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
3. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
4. จิตวิทยาการอ่านและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
5. ความหมายและความสำคัญของการอ่าน
6. ความหมายและความสำคัญของการอ่านจับใจความ
7. แผนการเรียนรู้
8. แบบฝึกทักษะ
9. การหาประสิทธิภาพ
10. คณิตประสิทธิภาพ
11. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
12. บริบทโรงเรียนหนองหญ้าปล้อง
13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 13.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 13.2 งานวิจัยต่างประเทศ
14. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงได้กำหนดสาระของหลักสูตรการศึกษา พุทธศักราช 2544 ไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 ก : 4)

1.1 หลักการ

เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

1.1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

1.1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

1.1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

1.2 จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1.2.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นที่นับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

1.2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า

1.2.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

1.2.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

1.2.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

1.2.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

1.2.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

1.2.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1.2.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้ สังคม

กล่าวโดยสรุปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวง ศึกษาธิการ ได้ประกาศให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมายและ มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก พร้อมกันนี้ ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและ สถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น

1.3 โครงสร้าง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3.1 ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

1.3.2 สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

- 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 7) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียน การสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่ม ที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพ ในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศ อื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามเหมาะสมหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด สาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้ให้สอดคล้องและตอบสนองศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

1.3.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วม และปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตาม... . ความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวม ของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจ จัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ เพื่อสังคมซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนิน

การอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนา คือ

กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำกิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

1.3.4 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

1.3.5 เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 - 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี โดยมีหลักการสำคัญคือเป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 6)

2.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ

และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมี โอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

2.2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

2.2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

2.3 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

2.3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

2.3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

2.4.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

- 1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
- 2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม ได้อย่างเหมาะสม
- 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
- 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น
- 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2.4.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

สรุป สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง คือนักเรียนมีความสามารถในการคิดเป็น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้บูรณาการทั้งสองหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการอ่านจับใจความ เพื่อดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะและพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อไป

3. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3.1 วิสัยทัศน์

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนในชาติเพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกันและใช้ภาษาในการประกอบกิจการงานทั้งส่วนตัว ครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้อง เหมาะสมในการสื่อสารเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เรียนรู้ในฐานะ

เป็นวัฒนธรรมทางภาษาให้เกิดความชื่นชมซาบซึ้งและภูมิใจในภาษาไทย โดยเฉพาะคุณค่าของวรรณคดีและภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ไว้ อันเป็นส่วนเสริมสร้างความงดงามในชีวิต (กรมวิชาการ. 2544 : 2)

การเรียนรู้ภาษาไทยย่อมเกี่ยวพันกับความคิดของมนุษย์ เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหาและวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกันการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผลใช้ในทางสร้างสรรค์ และใช้ภาษาอย่างสละสลวย งดงาม ย่อมสร้างเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือ

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟัง เป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการอ่านเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ได้ตรงตามความหมาย ถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้และใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนั้นวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นฐาน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีคุณค่า การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึกรักใคร่ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษาในบทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

3.2 คุณภาพของผู้เรียน

คุณภาพของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกำหนดไว้ว่า เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ซึ่งกรมวิชาการ (2544 ก : 3 - 6) ได้กำหนดดังนี้

3.2.1 สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี

3.2.2 สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.3 มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ

3.2.4 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนาตนและสร้างสรรค์งานอาชีพ

3.2.5 ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย

3.2.6 สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

3.2.7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย

3.2.8 มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง เมื่อจบแต่ละช่วงชั้นผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ดังนี้
ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

อ่านได้คล่องและอ่านได้เร็ว เข้าใจความหมายของหน้าที่ของคำ กลุ่มคำ ประโยคและเข้าใจข้อความที่อ่านนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาคิด คาดคะเนเรื่องราวหรือเหตุการณ์และกำหนดแนวทางการปฏิบัติ เลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้งความรู้และความบันเทิง พูดย่อและเขียนแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และจินตนาการ จดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวในชีวิตประจำวัน จับใจความสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็น เล่าเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์จากเรื่องที่ฟังที่ดู เข้าใจว่าภาษาไทยมีทั้งภาษาไทยกลาง หรือภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาถิ่นใช้คำคล้องจองแต่งบทหรือกรองง่าย ๆ ท่องจำบทหรือกรองที่ไพเราะ และนำไปใช้ในการพูด และการเขียน นำปริศนาคำทายและบทหรือเล่นในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนและเล่นใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนการแสวงหาความรู้ และใช้ได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ นำความรู้ที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมไปใช้ในชีวิต มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

อ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น เข้าใจความหมายของคำ ลำนวนโวหาร การเปรียบเทียบ อ่านจับประเด็นสำคัญ แยกข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความดีความ สรูปความ นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหาตัดสินใจคาดการณ์ และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตน เลือกอ่านหนังสือ และสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์การเขียนเรียงความ ย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจง

การปฏิบัติงานและรายงาน เขียนเรื่องราวจากจินตนาการและเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง จดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ เหตุการณ์และการสังเกตอย่างเป็นระบบ สรุปความ วิเคราะห์ เรื่องที่ฟังที่ดู และเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิต สนทนา ได้ตอบ พูดแสดงความรู้ ความคิด ความต้องการพูดวิเคราะห์เรื่องราว พูดต่อหน้าชุมชน และพูดรายงาน ใช้ทักษะ ทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งใช้ได้ ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ เข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น และคำ ภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์ ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดีและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่าและนำไปประโยชน์ ไปใช้ในชีวิต ท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะและมีคุณค่าทางความคิด และนำไปใช้ในการพูด และการเขียน แต่งกาพย์และกลอนง่าย ๆ เล่นิทานพื้นบ้าน และตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่น มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

อ่านอย่างมีสมรรถภาพและอ่านได้เร็วยิ่งขึ้น เข้าใจวงคำศัพท์ที่กว้างขวางขึ้น จำนวนและโวหารที่ลึกซึ้ง แสดงความคิดเห็น เชิงวิเคราะห์ ประเมินค่าเรื่องที่อ่านอย่างมี เหตุผล เลือกอ่านหนังสือ และสื่อสารสนเทศ จากแหล่งเรียนรู้ได้กว้างขวางตามจุดประสงค์ เขียนเรียงความ ย่อความ และจดหมาย เขียนอธิบาย ชี้แจง รายงาน เขียนแสดงความคิดเห็น แสดงการโต้แย้งและเขียนเชิงสร้างสรรค์ สรุปความ จับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ วิจัย ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และ จุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู รู้จักเลือกใช้ภาษาเรียบเรียง ข้อความได้อย่างประณีต จัดลำดับ ความคิด ขั้นตอนในการนำเสนอตามรูปแบบของงานเขียน ประเภทต่าง ๆ พูดนำเสนอความรู้ ความคิด การวิเคราะห์ และการประเมินเรื่องราวต่าง ๆ พูดเชิญชวน อวยพร และพูดในโอกาสต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เข้าใจธรรมชาติของภาษาและ การนำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยใช้ภาษาแสดงความคิดเห็นสร้างความเข้าใจ โน้มน้าวใจ ปฏิเสธเจรจาต่อรองด้วยภาษาและกิริยาท่าทางที่สุภาพ ใช้ทักษะทางภาษาใน การแสวงหาความรู้ การทำงาน และใช้อย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ ใช้หลักการพินิจ วรรณคดีและวรรณกรรม พิจารณาวรรณคดีและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่าและนำไปประโยชน์ ไปใช้ในชีวิต แต่งกาพย์ กลอน และโคลง ท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะ มีคุณค่าทาง ความคิดและนำไปใช้กล่าวอ้างในการพูดและการเขียน ร้องเล่นหรือถ่ายทอดเพลงพื้นบ้าน และบทกล่อมเด็กในท้องถิ่น มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัย รักการอ่าน และการเขียน

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

อ่านอย่างมีวิจารณญาณและมีประสิทธิภาพ ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ประเมินค่าเรื่องที่อ่าน เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ได้กว้างขวาง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตน พัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพ เขียนเชิงวิชาการ เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนโน้มน้าวจิตใจ เขียนแสดงทรรศนะ เขียนบันเทิงคดีและสารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์ ตั้งประเด็นหัวข้อการเขียนได้ตามจุดประสงค์ เรียบเรียงงานเขียน โดยมีการอ้างอิงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง นำความรู้จากการฟัง และดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็น สามารถวิเคราะห์ห้วิจารณ์ได้อย่างมีเหตุผล พุดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พุดโน้มน้าวจิตใจ พุดเพื่อความบันเทิง พุดแสดงความคิดเห็นใช้ภาษาเพื่อการพัฒนาการเรียน การทำงาน และการประกอบอาชีพ สร้างสรรค์งานเชิงวิชาการ และใช้อย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษารวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย เข้าใจประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละยุค และใช้หลักการวิจารณ์ วรรณคดีเบื้องต้น พิจารณาเรื่องที่อ่าน และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แต่งภาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร่าย ท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะและมีคุณค่านำไปใช้ในการกล่าวอ้าง ทั้งการพุดและการเขียน ศึกษารวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของภาษาถิ่น ส่วนวน สุภาษิตที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้าน วิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษาและสังคมมีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพุด มีนิสัยรักการอ่าน และการเขียน

คุณภาพของผู้เรียนที่กำหนดในแต่ละช่วงชั้นนั้นเป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน แต่ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องฝึกทักษะต่าง ๆ ตามที่กล่าวไว้ในช่วงชั้นต้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่อง

3.3 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายละเอียดของหลักสูตรภาษาไทยที่เป็นองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม (กรมวิชาการ, 2545 : 9) ประกอบด้วย

สาระที่ 1 : การอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพุด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

1) สามารถอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน อ่านได้คล่องและเร็ว เข้าใจวงคำศัพท์กว้างขึ้น เข้าใจสำนวนและโวหาร การบรรยาย การพรรณนา อธิบาย อุปมา และสาธกโวหาร สามารถใช้บริบทการอ่านสร้างความเข้าใจการอ่านและใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์และความรู้กว้างขวางขึ้น

2) สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน ประเมินค่าทั้งข้อดีและข้อด้อยอย่างมีเหตุผล โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย พัฒนาการอ่าน สามารถเล่าเรื่อง ย่อเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ความคิดจากการอ่านไปใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และใช้การอ่านในการตรวจสอบความรู้

3) สามารถอ่านในใจและอ่านออกเสียงตามลักษณะคำประพันธ์ที่หลากหลาย และวิเคราะห์คุณค่าด้านภาษา เนื้อหาและสังคม จำบทประพันธ์ที่มีคุณค่านำไปใช้อ้างอิง เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างกว้างขวาง เพื่อพัฒนาตนด้านความรู้และการทำงาน มีมารยาทการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนอธิบาย ชี้แจง แสดงความคิดเห็น แสดงการโต้แย้ง เขียนรายงาน และเขียนเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

1) สามารถสรุปความ จับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ วินิจฉัยข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู สังเกตการใช้น้ำเสียง กิริยาท่าทาง การใช้ถ้อยคำของผู้พูด และสามารถแสดงทัศนะจากการฟังและดูในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ

2) สามารถพุดนำเสนอความรู้ ความคิด การวิเคราะห์และการประเมิน เรื่องราวต่าง ๆ พุดเชิญชวน อวยพร และพุดในโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผล ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน น่าฟัง ตามหลักการพุด มีมารยาทการฟัง การดู และการพุด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

1. เข้าใจการสร้างคำตามหลักเกณฑ์ของภาษา
2. สามารถใช้ประโยคสามัญและประโยคซับซ้อนในการสื่อสารได้ชัดเจน และสละสลวย
3. สามารถใช้ภาษาแสดงความคิดเห็น สร้างความเข้าใจ โน้มน้าวใจ ปฏิเสธ เจรจาต่อรองด้วยภาษาและกิริยาท่าทางที่สุภาพ ใช้คำราชาศัพท์ที่ได้ถูกต้องตามฐานะของบุคคล คิดไตร่ตรองและลำดับความคิดก่อนพุดและเขียน
4. เข้าใจธรรมชาติของภาษา การนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ทำให้ภาษาไทยมีวงคำศัพท์เพิ่มขึ้นตามความเจริญทางวิชาการและเทคโนโลยี
5. สามารถแต่งบทหรือกรองประเภท กาพย์ กลอน และโคลง โดยแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์
6. สามารถร้องเล่นหรือถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านและบทกล่อมเด็กในห้องเรียน อย่างเห็นคุณค่า

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

1. สามารถใช้ทักษะทางภาษาในการแสวงหาความรู้ ระดมความคิด การประชุม การวิเคราะห์ การประเมิน การทำงาน และใช้เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาความรู้และใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เข้าใจระดับของภาษาที่เป็นทางการและภาษาที่ไม่เป็นทางการและใช้ภาษา พุดและภาษาเขียนได้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา ใช้ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการพัฒนาความรู้เห็นคุณค่าการใช้ตัวเลขไทย
3. ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนา บุคลิกภาพสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ยกย่องผู้ใช้ภาษาไทย

อย่างมีคุณธรรมและวัฒนธรรม เข้าใจการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในวงการต่าง ๆ ในสังคม

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ประเภท กลอน โคลง กาพย์ บทละคร บทกวีร่วมสมัย และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันทึก บทความ พงศาวดารและสามารถเลือกอ่านได้ตรงจุดประสงค์ของการอ่าน ใช้หลักการพิจารณาคุณค่าและวรรณกรรม พิจารณาคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์ เนื้อหา และคุณค่าทางสังคม และนำไปใช้ในชีวิตจริง

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นหลักสูตรที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ สร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

4. จิตวิทยาการอ่านและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาในทางจิตวิทยา พบว่าความสนใจและความต้องการในการอ่านของผู้อ่านแต่ละเพศแต่ละวัยแตกต่างกัน นอกจากนั้นความสามารถของผู้อ่านแต่ละวัยแตกต่างกันด้วยเช่นกันแต่ความสามารถในการอ่านนั้นสามารถฝึกฝนได้เมื่อเกิดความพร้อม เพราะการอ่านเป็นทักษะหนึ่งที่พัฒนาได้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่จัดควรจัดให้เหมาะสมกับวัย ความรู้ และประสบการณ์ของผู้อ่าน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการอ่านเกิดประสิทธิภาพ ผู้สอนควรตระหนักถึงปัจจัยต่อไปนี้

4.1 ความพร้อมของมนุษย์

4.1.1 ความพร้อมด้านสติปัญญา

4.1.2 ความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม

4.1.3 ความพร้อมด้านกาย

4.1.4 ความพร้อมด้านการศึกษาอื่น (ฉวีวรรณ อุหาภินันท์. 2542 : 29)

4.1.1 ความพร้อมด้านสติปัญญา หมายถึง ระดับความสามารถของสมองที่พร้อมที่จะเกิดการเรียนรู้ตามพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ซึ่งได้มีนักจิตวิทยาทางการศึกษากล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาไว้ ดังนี้

เพียเจท์ (Piaget 1972. ; อ้างถึงใน สุรพล พะยอมรัมย์. 2544 : 32 - 33)
เพียเจท์ เชื่อว่าสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมระหว่าง
ที่ปรับตัวเพื่อรักษาคุณภาพแห่งชีวิต จะเกิดการเรียนรู้และเกิดความคิดขึ้น และแบ่งพัฒนา
การทางสติปัญญาออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. การปรับตัวด้วยการซึมซับแต่ละขั้น (Assimilation)
2. การปรับตัวด้วยการนำมาใช้โดยตรง (Accommodation)

ผลการทำงานของกระบวนการดังกล่าวจะเกิดเป็นโครงสร้าง (Schema) ขึ้นใน
สมอง โครงสร้างต่าง ๆ จะพัฒนาตามระดับอายุและจะสมบูรณ์เมื่ออายุประมาณ 15 ปี เพียเจท์
ถือว่าเป็นไปตามลำดับขั้นข้ามขั้นไม่ได้ แต่อัตราของการพัฒนาจะแตกต่างกันไปในเด็ก
แต่ละคน อันเนื่องมาจากความแตกต่างกันมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

เพียเจท์ แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ออกเป็น 4 ขั้น ตามระดับอายุ
คือ

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) ตั้งแต่
แรกเกิดถึง 2 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กรู้จักประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ปาก ตา หู
2. ขั้นความคิดก่อนเกิดการปฏิบัติการ (Preoperational thought Stage)
ช่วงอายุ 2 - 6 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้การพูด และเข้าใจเครื่องหมายท่าทางที่สื่อ
ความหมาย เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้นแต่เป็นการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ (Concrete Operational)
3. ขั้นการคิดรูปธรรม (Concrete Operational thought Stage) ช่วงอายุ
7 - 11 ปี ขั้นนี้เด็กสามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่เห็นได้ เช่น การแบ่งกลุ่มสิ่งเร้าต่าง ๆ มองเห็น
ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น
4. ขั้นการคิดนามธรรม (Formal Operational thought Stage) ช่วงอายุ
11 - 15 ปี เป็นช่วงที่เด็กคิดหาเหตุผลและเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ดีขึ้น สามารถ
ตั้งสมมติฐานและแก้ปัญหาการคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ (Logic) จะพัฒนาไปสู่
ความสมบูรณ์ พัฒนาการทางความคิดตามแนวของขั้น Formal Operation เด็กจะพัฒนา
ความคิดถึงระดับสูงสุดของขั้นต่าง ๆ ของความคิดในช่วงวัยเด็กตอนกลาง เด็กได้ผ่าน
กระบวนการพัฒนาความคิดแบบจำแนกประเภทเป็นหมู่พวก การจัดลำดับกลุ่มและการทรง
สภาพเดิม เมื่อถึงวัยรุ่นก็จะก้าวสู่กระบวนการพัฒนาความคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลเต็มที่ เด็กจะ
เริ่มพัฒนาความคิดเป็นรูปแบบชัดเจน ซึ่งมีลักษณะเด่น 4 ประการคือ

1. การคิดแบบใช้ตรรกะจากเงื่อนไขที่กำหนด (Proportional Reasoning)
การคิดแบบนี้เป็นลักษณะสรุปผลเชิงตรรกะจากการพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นการใช้เงื่อนไขมิติเดียวหรือการใช้เงื่อนไขหลายมิติก็ได้

2. การคิดแบบใช้เหตุผลเชิงสัดส่วน (Isolation of Variable) เป็นการคิดเพื่อเปรียบเทียบในเชิงสัดส่วน

3. การคิดแบบใช้ตัวแปรเพื่อสรุปผล (Isolation of Variable)
เป็นความสามารถในการจำแนกว่าตัวแปรใดมีผลอย่างไร เด็กจะสามารถบอกได้ว่าเขาเอาตัวแปรใดใส่มาเพื่อทดลองสรุปผลหรือจะดึงเอาตัวแปรออกไปก่อนเพื่อหาเหตุอื่น ๆ ต่อไปตามลำดับ

4. การคิดแบบใช้เหตุผลสรุปเป็นองค์รวม (Combination Reasoning)
เป็นการคิดอย่างใช้เหตุผลหาข้อสรุปในเชิงองค์รวมของสิ่งที่ปรากฏโดยมีกระบวนการความคิดแบบต่าง ๆ ในวัยรุ่น ดังนี้

4.1 รู้จักคิดเป็นเหตุเป็นผลไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ

4.2 รู้จักคิดแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งจะรวมถึงลักษณะการคิดวิเคราะห์

วิพากษ์วิจารณ์

4.3 คิดอย่างมีระเบียบแบบแผน ต้องการนึกคิดด้วยตนเองระยะนี้เด็กจะรู้สึกชิงชังคำสั่งบังคับ คำสั่งให้เชื่อและต้องคล้อยตาม รู้จักคิดตัดสินใจในเรื่องยาก ๆ รวมทั้งการค้นหาข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจ มีความคิดรวบยอดในเรื่องราวต่าง ๆ ลึกซึ้งมากขึ้น ฉะนั้นจึงเชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตเข้ากับปัจจุบันและคาดหวังหรือวางแผนสำหรับอนาคต เข้าใจและมีความคิดรวบยอดเรื่องทฤษฎี กฎ ระเบียบ วินัย ฉะนั้นจึงสามารถเรียนและเข้าใจเรื่องเหล่านี้สามารถนำไปใช้ได้ ชอบการเล่นที่มีกฎเกณฑ์ซับซ้อน รู้จักคิดด้วยภาษาจากความคิดภายในมากขึ้น คือคิดโดยไม่ต้องเห็นของจริง เพราะความคิดเชิงนามธรรมพัฒนามาก สามารถสร้างภาพความคิดในใจได้มากและซับซ้อน รู้คิดด้วยภาพความคิดในใจ ทำให้สามารถคิดเรื่องนามธรรมยาว ๆ ได้ ครั้นผสมผสานกับความสามารถในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดความรู้คิดเชิงตรรกศาสตร์ (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2545 : 347 - 352)

4.1.2 ความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวนักเรียนไม่ว่าจะเป็นสถานที่ ครู ผู้ปกครอง เพื่อน และสื่อต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยใน

การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการอ่านของนักเรียน เช่น มีห้องสมุดที่มีหนังสือเพียงพอ ผู้ปกครองให้ความสนใจดูแลเกี่ยวกับการอ่านของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู มีการใช้สื่อที่หลากหลายและส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่าน ช่วยซ่อมเสริมข้อบกพร่องในการอ่าน หรือให้กำลังใจมีการเสริมแรงเพื่อให้นักเรียนมีความต้องการในการอ่าน รวมไปถึงสังคมที่นักเรียนอยู่สมาชิกในสังคมเห็นคุณค่า ความสำคัญในการอ่าน เช่น โรงเรียนที่นักเรียนในโรงเรียนมีอัตราการแข่งขันเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง นักเรียนจะให้ความสำคัญในการอ่านสูง

4.1.3 ความพร้อมด้านร่างกาย หมายถึง สภาพความปกติและความสมบูรณ์ตามลักษณะกายภาพที่พัฒนาการไปตามวัยซึ่ง ได้แก่

1) สุขภาพทั่วไป สุขภาพที่ดีนำไปสู่การอ่านที่ดี สุขภาพที่ไม่ดี เช่น การเจ็บป่วยอาการปวดศีรษะ การขาดสารอาหาร ประสาทผิดปกติ ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านต่ำทั้งสิ้น

2) ความปกติทางสมอง และการหลั่งฮอร์โมนที่อยู่ในภาวะสมดุล ถ้าหากมีความผิดปกติทางสมองหรือการหลั่งสารฮอร์โมนที่มากหรือน้อยเกินไป ส่งผลต่อการอ่านของนักเรียน เช่น เด็กที่มีภาวะการคลอดที่ผิดปกติ ความบกพร่องทางพันธุกรรม ทำให้ระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ นักเรียนมีสมาธิในการอ่านสั้นเนื่องมาจากการหลั่งสารฮอร์โมนบางประเภท ซึ่งเด็กในลักษณะนี้ครูต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเป็นพิเศษ หรือได้รับคำแนะนำการตรวจรักษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ

3) ความผิดปกติทางสายตา การอ่านเป็นกิจกรรมที่ใช้การบังคับสายตาเป็นอย่างมากพัฒนาการทางด้านสายตาของนักเรียนจะเจริญเต็มที่เมื่อนักเรียนอายุ 8 ขวบ เด็กที่มีอายุต่ำกว่านี้มักมีปัญหาในการมองเห็น ดังนั้นขนาดของสิ่งพิมพ์ต้องมีขนาดที่พอเหมาะ กับวัย ความบกพร่องทางการมองเห็นจะทำให้แปรความหมายของข้อความผิดพลาด

4) ความปกติทางการได้ยิน ความสามารถที่จะได้ยินชัดเจนช่วยเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ และเลียนเสียงได้ถูกต้อง ความบกพร่องทางการได้ยินจะทำลายความก้าวหน้าในการอ่านของนักเรียน เช่น การออกเสียงคำควมกล้ำ เป็นต้น

4.1.4 ความพร้อมด้านการศึกษาอื่น ๆ เช่น อายุ เพศ พบว่า เด็กวัย 6 - 8 ขวบ สนใจเกี่ยวกับนิทานสั้น ๆ เด็กผู้ชายชอบผจญภัย สัตว์พูดได้ เด็กผู้หญิงสนใจเกี่ยวกับบ้านตุ๊กตา เสื้อผ้า เพศชายชอบอ่านหนังสือที่มีรูปภาพ เด็กวัย 8 - 10 ขวบ จะเข้าใจ

คำเปรียบเทียบใหญ่มากกว่าเล็กกว่า เด็กผู้ชายสนใจเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ การต่อสู้ การผจญภัย เด็กวัย 11 - 12 ขวบ เด็กผู้ชายสนใจเกี่ยวกับเรื่องลึกลับแนววิทยาศาสตร์ เด็กผู้หญิงสนใจเกี่ยวกับเรื่องบ้าน ธรรมชาติ เด็กวัย 12 - 14 ขวบ สนใจเกี่ยวกับเรื่องวิทยาศาสตร์ ประเพณี พิธีบ้าน อัตชีวประวัติบุคคล กีฬา งานอดิเรก สัตว์ การท่องเที่ยว เด็กวัยนี้จะรู้จักวินิจฉัย การอ่าน หาข้อเท็จจริงมาพิสูจน์ เด็กชายสนใจวิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ การทดลอง เด็กผู้หญิงสนใจเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว ความรักวรรณคดี นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กผู้หญิงจะมีวุฒิภาวะเร็วกว่าเด็กผู้ชาย และมักจะทำกิจกรรมที่ใช้ความสงบได้ดีกว่าเด็กผู้ชาย (ฉวีวรรณ อุทานันท์. 2542 : 45 - 47 , ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2542 : 15 - 25)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการอ่าน สิ่งที่คุณสอนจะต้องตระหนักในการจัดการเรียนรู้คือความพร้อมของผู้เรียน ทั้งความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสังคม ความพร้อมทางด้านร่างกาย และความพร้อมทางการศึกษา อื่น ๆ หากความพร้อมของนักเรียนทางด้านใดด้านหนึ่งมีความบกพร่อง ย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ลดน้อยลง ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละวัย ควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลให้ความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนลดลงและขจัดความบกพร่องที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแล้ว ให้ลดน้อยลง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งต้องเป็นไปตามลำดับขั้นข้ามขั้น ไม่ได้แต่อัตราของพัฒนาการจะแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละคน จากการศึกษา พบว่าในการเลือกเนื้อหาที่นำมาใช้สอนอ่านนั้น ต้องคำนึงถึงลักษณะของบทอ่านที่เหมาะสมกับวัย ดังที่ บันลือ พลฤกษ์วัน (2545 : 96 - 97) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของบทอ่านที่เหมาะสมกับวัยจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นบทอ่านที่สนองความต้องการแห่งวัย
2. เป็นบทอ่านที่สนองความสนใจและส่งเสริมลักษณะการคิดของผู้เรียน

สำหรับเด็กวัยประถมปลาย (9 ปีขึ้นไป) นั้นจะเริ่มรู้จักคิดหาเหตุผลจากเรื่องที่ได้มากขึ้น เริ่มสนใจที่จะขยายการอ่านด้วยตนเองมากขึ้น ความต้องการที่จะได้แบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติและเริ่มคิดในเชิงนามธรรมได้บ้าง วัยนี้จึงเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการอ่าน ซึ่งความต้องการในการอ่านนิทานเพื่อผ่อนคลาย สนใจในสภาพแวดล้อมที่ห่างไกลตัวออกไป ต้องการทราบประวัติความเป็นมาของบุคคล สถานที่ ครอบครัว สามารถฝึกตนเองให้เป็นคนรับผิดชอบและอาสางานต่าง ๆ รู้จักวินิจฉัยจากเรื่องราวที่อ่าน เริ่มคิดเพื่อฝันในเรื่องอาชีพ แสวงหาสิ่งที่ตนเองสนใจในการอ่าน ฉะนั้นการจะสนองความต้องการในการอ่าน

และกระบวนการสอนอ่านย่อมได้รับการเปลี่ยนแปลง ที่จะขยายประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดให้กว้างขวางก้าวหน้าขึ้น สำหรับเรื่องที่เหมาะสมในการนำมาใช้สอนอ่านให้กับเด็กในวัยนี้ ได้แก่

- 2.1 เรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง ต่อสู้ โลก โหม่น
- 2.2 นิทานสุภาษิต นิทานอีสป
- 2.3 สารคดีการท่องเที่ยวสภาพแวดล้อม
- 2.4 นิยายท่องเที่ยว ผจญภัย
- 2.5 นิทานอภินิหารที่เกี่ยวกับอภินิหาร ความศักดิ์สิทธิ์
- 2.6 ประวัติความเป็นมาของครอบครัว สถานที่ ชุมชน
- 2.7 นิทานประจำถิ่นและตำนาน
- 2.8 เรื่องราวเกี่ยวกับชนบประเพณี บุญบาป กฎแห่งกรรม
- 2.9 เรื่องราวประติมากรรมศิลปะเกี่ยวกับงานและอาชีพ
- 2.10 เรื่องราวที่ชวนขัน นิทานตลก
- 2.11 ประวัติบุคคลสำคัญ เกร็ดประวัติศาสตร์
- 2.12 บทความทางวิชาการ ข่าว เหตุการณ์
- 2.13 วรรณคดีภาพหรือวรรณคดีฉบับง่าย
- 2.14 วรรณคดีหรือบทประพันธ์ร้อยกรอง

4.2 ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความจะมีทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ประโยชน์ ดังนี้

แวมซุรา เหมือนนิต (2541 : 11 - 18) ได้อธิบายถึงการอ่านจับใจความให้เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วว่าต้องอาศัยแนวทางและพื้นฐานสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. สสำรวจส่วนประกอบของหนังสืออย่างคร่าว ๆ
2. ตั้งจุดประสงค์ในการอ่านให้ชัดเจน
3. มีความสามารถทางภาษา นับเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งในการอ่านจับใจความ

โดยเฉพาะทักษะในการแปลความหมายของคำ ประโยคและข้อความต่าง ๆ ในเรื่องให้เข้าใจอย่างถูกต้องรวดเร็ว

4. มีประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจะทำให้เข้าใจและจับใจความเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น

5. ความเข้าใจลักษณะของหนังสือการอ่านจับใจความจึงเป็นความเข้าใจเรื่อง ที่อ่านระดับต้นและเป็นพื้นฐานสำคัญมาก สำหรับการอ่านระดับสูง การอ่านที่จะเข้าใจเรื่อง และจับใจความได้นั้นต้องสืบเนื่องมาจากการอ่านให้เกิดทักษะ 5 ชั้น คือ อ่านออก อ่านคล่อง อ่านเข้าใจเรื่อง อ่านแยกแยะชนิดของข้อความ อ่านแล้วตีความหรือวินิจฉัยสารได้ ชั้นนี้เป็นขั้นที่จำเป็นที่สุดในการอ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องเข้าใจว่าผู้เขียนได้ส่งสารอะไรมา ให้ ผู้อ่านบ้าง โดยผู้อ่านจะต้องพิจารณาเอง

6. หลักสำคัญในการสอนอ่านเพื่อจับใจความ การสอนทักษะการอ่าน เพื่อจับใจความ ครูจะต้องพยายามสร้างความสนใจให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญ ของการอ่านเพื่อจับใจความ โดยฝึกให้นักเรียนอ่านเพื่อความเข้าใจเรื่องราวที่กำหนด โดยครู ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเป็นตอน ๆ ตามท้องเรื่องนั้น ๆ

4.2.1 ทฤษฎีของกาเกิลล์

จิวัดักษณ์ บุญยะกาญจน (2545 : 29 - 30) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ ของ กาเกิลล์ (Gargiuls) สรุปว่า ในการฝึกทักษะการอ่านนั้นเราควรนำทฤษฎีการเรียนรู้มา คิดแปลงใช้กับการอ่านด้วย ซึ่งมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การเรียนรู้จำแนก คือ การเรียนรู้ในการสามารถเห็นความแตกต่าง ระหว่างของหลายสิ่ง ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดความคิดรวบยอด จากการเรียนรู้จำแนกผู้อ่านสามารถ นำมาใช้ในการจำแนกความแตกต่างของคำ ลักษณะ รูปร่าง ตัวอักษร และแนวคิดของผู้เขียน และความหมายของคำ เช่น การจำแนกความแตกต่างตามแนวคิดของผู้เขียน “เมื่อคืนนี้ฉันนั่ง ตากลมอยู่จนคิดจึงทำให้เป็นหวัด”

คนแรกอาจจะอ่านว่า ฉัน นั่ง ตา กลม

คนที่สองอาจจะอ่านว่า ฉัน นั่ง ตากล ม

การจำแนกแนวคิดทั้งสองคน ไม่เหมือนกันแต่จะถูกหรือผิดนั้นต้องอาศัย ข้อความต่อไปตามว่าสาเหตุต่อเนื่องกันหรือไม่

2. ทฤษฎีเสริมกำลัง คือ วิธีเสริมกำลังอาจทำได้โดยวาจา เช่น การกล่าว ชมเชย กล่าวขำทวนคำตอบของนักเรียน แสดงท่าทางยอมรับ เช่น ผงกศีรษะ ยิ้มรับ ประบมือเป็นการเสริมพลัง รวมทั้งการให้คะแนน ให้รางวัลเป็นสิ่งของหรือสัญลักษณ์เป็นแรง เสริมทั้งสิ้น

3. การถ่ายโยงการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้หรือกิจกรรมในสถานการณ์หนึ่ง มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้หรือกิจกรรมในสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งอิทธิพลดังกล่าวพิจารณาได้

3 ลักษณะ คือ

3.1 การเรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่งมีผลส่งเสริมการเรียนรู้ในอีกสถานการณ์หนึ่ง เรียกว่า การถ่ายโยงทางบวก

3.2 การเรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่งมีผลขัดขวางหรือชะลอการเรียนรู้ในอีกสถานการณ์หนึ่ง เรียกว่า การถ่ายโยงทางลบ

3.3 การเรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่งไม่มีผล ส่งเสริม ขัดขวางหยุดยั้งหรือชะลอการเรียนรู้ เรียกว่า มีผลถ่ายโยงเป็นศูนย์

4.2.2 ทฤษฎีของกานเย่

ทิสนา แจมมณี (2550 : 72 - 74) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของ กานเย่สรุปได้ว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวทางอันจะนำไปสู่การอ่าน 9 ระดับ คือ

1. Signal Learning อาการตอบสนองที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือโดยอัตโนมัติที่ได้เรียนรู้มาก่อน
2. Stimulus Response Learning การเรียนรู้ของนักเรียนเริ่มด้วยการเฝ้าการตอบสนอง
3. Chaining คือ การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่มีต่อเนื่องตามลำดับเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ การเคลื่อนไหว
4. Verbal Association เป็นการเรียนรู้ชนิดตอบสนองด้วยคำพูดที่ติดต่อกัน
5. Discrimination Learning คือ การเรียนรู้ความแตกต่างโดยความแตกต่างตามลักษณะของวัตถุ
6. Concept Learning คือ การเรียนรู้ที่สามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่เหมือนกันและแตกต่างกันได้
7. Rule Learning เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการรวมหรือเชื่อมโยงความคิดรวบยอดตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปและตั้งเป็นกฎเกณฑ์
8. Problem Solving เป็นการนำหลักการมาใช้คิดเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ออกมาในการตัดสินใจแก้ปัญหา

4.2.3 ทฤษฎีของบลูม

ถวิลักษณ์ บุญกาญจน (2547 : 31 - 32) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีของบลูม (Bloom) สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการอ่านได้ ดังนี้

1. ด้านสติปัญญา (Cognitive Domains) เป็นพฤติกรรมในด้านกิจกรรมของสมองจำแนกได้เป็นส่วนย่อย 6 ระดับ คือ

1.1 ความรู้ คือ รู้ในข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้สิ่งที่เฉพาะ แนวทางเงื่อนไข แนวโน้ม โครงการ หลักการ และกระบวนการ

1.2 ความเข้าใจ คือ มีความสามารถในการแปลความ ตีความโยงความสัมพันธ์ อธิบาย แนะนำ บอกแนวโน้มได้

1.3 การประยุกต์ เป็นความสามารถที่นำหลักต่าง ๆ มาใช้ได้ถูกต้อง คือ แก้ปัญหาได้ สรุปความคิดรวบยอดได้

1.4 วิเคราะห์ สามารถจำแนกจากส่วนรวมมาเป็นส่วนย่อยได้พิจารณาเหตุผลหาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยต่าง ๆ นั้นได้ และมองเห็นโครงสร้างของส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นส่วนใหญ่

1.5 สังเคราะห์ ความสามารถในการรวบรวมประเด็นย่อยต่าง ๆ ส่วนย่อยอาจมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน เมื่อสังเคราะห์แล้วจะเป็นรูปแบบหรือโครงสร้างใหม่ การสังเคราะห์เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความคิดริเริ่ม แต่อาจจะไม่เป็นความคิดที่เสรีทั้งหมด เพราะมีขอบเขตจำกัดของปัญหา หรือขอบข่ายของงาน

1.6 การประเมินผล เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าเกณฑ์ การตัดสินใจ อาจขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายในหรือภายนอกตัวบุคคล แล้วแต่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

2. ด้านเจตคติ (Affective Domains) เป็นพฤติกรรมในด้านความรู้สึก อารมณ์ ทักษะที่ เป็นผลมาจากการเรียนรู้แยกได้ ดังนี้

2.1 การยอมรับ เป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้า เช่น พอใจในสิ่งที่เรียน ความเต็มใจที่จะร่วมกิจกรรม มีความรู้สึกชื่นชม มีความเชื่อและเห็นคุณค่า

2.2 การตอบสนอง คือ การมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า เช่น พอใจในสิ่งที่เรียน ความเต็มใจที่จะร่วมกิจกรรม มีความรู้สึกชื่นชม มีความเชื่อและเห็นคุณค่า

2.3 การรวบรวม จากการที่พอใจหรือยอมรับ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่จะเรียนจะเกิดความคิดรวบยอดเฉพาะตน สามารถรวบรวม จัดระบบ ซึ่งตรงกับอุดมคติ หรือความต้องการของตน คุณลักษณะเฉพาะตัว เมื่อเกิดความพอใจในการเรียนจะยอมรับเอา มาเป็นความคิด ความเชื่อ ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

3. ด้านทักษะ (Psychomotor Domains) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่เห็นได้จากการทำงาน เช่น การรับรู้ การเลียนแบบ และสามารถริเริ่มกระทำด้วยตัวเองหรือเกิดแนวคิดใหม่ ปฏิบัติพลิกแพลงไปจากหลักการเดิมเมื่อได้ทราบถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ดังนั้นในการอ่านจึงต้องตั้งวัตถุประสงค์ไว้ในรูปที่สามารถสังเกตและจัดพฤติกรรมได้จึงเรียกว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral or Performance Objectives) เพราะเป็นวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและรัดกุม สามารถระบุสิ่งที่ต้องการจะประเมินการกระทำของผู้เรียนได้ เช่น ต้องการให้ผู้อ่านทำขนมเค้กเป็น แต่เมื่อผู้อ่านอ่านหนังสือวิธีทำขนมต่าง ๆ และหลังจากการอ่านแล้ว ผู้อ่านสามารถทำขนมเค้กได้ นั่นก็หมายความว่า บรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้ว

4.2.4 ทฤษฎีของธอร์นไดค์

ประสาท อิศรปริดา (2523 : 67 - 75) กล่าวถึงทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) ว่าเป็นผลงานที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ทฤษฎีของ ธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) คือทฤษฎีที่เน้นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ได้ด้วยการที่มนุษย์หรือสัตว์ได้เลือกเอาปฏิกริยาตอบสนองที่ถูกต้องเชื่อมต่อกับสิ่งเร้าที่เหมาะสมจึงสรุปกฎการเรียนรู้ได้ 3 กฎ ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม คือ เมื่อบุคคลพร้อมที่จะทำแล้วได้ทำเขาจะเกิดความพึงพอใจ แต่เมื่อพร้อมที่จะทำแล้วไม่ได้ทำ เขาจะเกิดความไม่พอใจ ความพร้อมตามความหมายนี้ หมายถึง วุฒิภาวะพื้นฐาน ประสบการณ์เดิม และความพร้อมทางด้านจิตใจ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนของครู จึงต้องเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ความพร้อมของสื่ออุปกรณ์รวมทั้งตัวครูผู้สอนด้วย

2. กฎแห่งการฝึกหัด มี 2 กฎ คือ กฎแห่งการได้ใช้ ซึ่งหมายถึงพันธะหรือตัวเชื่อมระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองจะเข้มแข็งขึ้น เมื่อได้ทำบ่อย ๆ และกฎแห่งการไม่ได้ใช้ หมายถึง เมื่อไม่ได้ฝึกบ่อย ๆ หรือต่อเนื่อง ปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าจะอ่อนกำลังลง

3. กฎแห่งความพอใจ คือ เมื่อผู้เรียนมีความพอใจก็จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าเข้มแข็งขึ้น ดังนั้นการเสริมแรงโดยการให้รางวัลจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น

การประยุกต์ทฤษฎีของ ธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) ในการจัดการเรียนการสอนทำได้ ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน คือ สามารถสังเกตการณ์ตอบสนองของผู้เรียนได้
2. จัดแบ่งเนื้อหาการเรียนออกเป็นหน่วย ๆ ให้เรียนทีละหน่วยเพื่อให้เกิดความพอใจในผลที่ได้เรียนทีละหน่วย
3. การสอนต้องเริ่มจากหน่วยที่ง่ายไปหายากเสมอ
4. การให้รางวัลเสริมแรงเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียนและสร้างแรงจูงใจภายในและภายนอกให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพื่อผู้เรียนจะได้ถ่ายโอน การเรียนรู้จากในชั้นเรียนไปสู่สังคมภายนอกได้อย่างดี

จากการศึกษาจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะการอ่านได้ดี ต้องฝึกจากง่ายไปหายาก มีการฝึกฝนบ่อย ๆ ฝึกฝนการกระทำซ้ำ ๆ จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะการอ่านได้เร็วขึ้น ดีขึ้น

5. ความหมายและความสำคัญของการอ่าน

5.1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ จึงมีนักการศึกษาหลายท่านให้ความสนใจศึกษา ตลอดจนให้คำจำกัดความของความหมายของทักษะการอ่านไว้ต่างทัศนะกัน ดังนี้

แววมยุรา เหมือนนิล (2541 : 11 - 18) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการอ่านจับใจความไว้ว่า หมายถึงการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มว่าคืออะไร ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นใจความและส่วนที่ขยายใจความสำคัญหรือส่วนประกอบเพื่อให้เรื่องชัดเจนยิ่งขึ้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 1364) ได้ให้ความหมายของของการอ่านไว้ว่า อ่าน ก. ว่าตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วยเรียกว่าอ่านออกเสียง ถ้าไม่ต้องออกเสียงเรียกว่าอ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ เช่น อ่านสีหน้า อ่านริมฝีปาก อ่านใจ ดีความ เช่น อ่านรหัส อ่านลายแทง คิด นับ (ไทยเดิม)

การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ.

2546 : 7)

ปานจิตต์ โภจนาวรรณ และ ชนิกานต์ มาณะศิรานนท์ (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน. 2547 : 3 ; อ้างอิงมาจาก ปานจิตต์ โภจนาวรรณ และ ชนิกานต์ มาณะศิรานนท์. 2542 : 27) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่าน คือ การบริโภครหัสที่ถูกรวบรวมออกมาเป็นตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ โดยมีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เริ่มมาจาก “แสง” ที่ถูกสะท้อนมาจากตัวหนังสือ ผ่านเลนส์นัยน์ตาและประสาทตา เข้าสู่เซลล์สมองไปเป็นความคิด (Idea) ความรับรู้ (Perception) และความจำ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว (Memory)

ผจงวาด พูลแก้ว (2547 : 79) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ เครื่องสื่อความหมายต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่ตาออกมาเป็นความคิดความเข้าใจเชิงสื่อสาร แล้วผู้อ่านสามารถนำความคิดความเข้าใจนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

ธัญญา เรืองแก้ว (2549 : 73) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นสื่อที่มีความหมายและความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน ช่วยให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญาและผลัดกันให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปรวดเร็วยิ่งขึ้น

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2550 : 75) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิดหรือสาระเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 4) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่าน คือ การเข้าใจในถ้อยคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวที่อ่าน โดยสามารถอธิบายความหมายของคำ เล่าเรื่องสรุปเรื่อง และบอกประเด็นสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง

จากการศึกษาความหมายของการอ่าน ในทรรศนะของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่าการอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ออกมาในรูปของความคิดและความเข้าใจซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านทราบ แล้วสามารถนำความคิดเหล่านั้นไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และเกิดประโยชน์กับผู้อ่านต่อไป

5.2 ความสำคัญของการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้เน้นให้เห็นความสำคัญของการอ่านว่า เป็นรากฐานสำคัญทางการศึกษา ทำให้ผู้อ่านฉลาดรอบรู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์ และได้เสนอแนวคิด

ที่สำคัญ ๆ ไว้ดังนี้

จินตนา ไบกาชูยี (2543 : 58) ได้สรุปการบรรยายของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือว่า

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การฟัง
2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่ต้องมีการจำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนได้
3. หนังสือเก็บได้นานกว่าสื่ออย่างอื่นซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยจำกัด
4. ผู้อ่านสามารถอ่านความคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
5. การอ่านส่งเสริมให้มีสมาธิ มีสมาธินานกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะขณะอ่านจิตใจจะมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ
6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าว ๆ อ่านละเอียด อ่านข้าม หรือทุกตัวอักษร เป็นไปตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือกอ่านเองได้

7. หนังสือมีหลากหลายรูปแบบและราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น จึงทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้างสร้างแนวคิดและทัศนคติได้มากกว่า ทำให้ผู้ไม่ติดอยู่กับแนวคิดใด ๆ โดยเฉพาะ

8. ผู้อ่านเกิดความเห็นได้ด้วยตนเอง วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง รวมทั้งหนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติแล้วเกิดผลดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง ดังนี้

1. สำคัญต่อชีวิตประจำวัน ความเป็นจริงการอ่านไม่ได้มีความสำคัญต่อนักเรียนนักศึกษาเท่านั้น แต่บุคคลทั่วไปก็อาจแสวงหาความรู้ได้ด้วยการอ่าน การอ่านเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ ผู้อ่านมากย่อมรู้มาก และถ้านำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อสังคม สังคมนั้นย่อมมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการปลูกฝังให้รักการอ่านตั้งแต่เยาว์วัยจึงเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. สำคัญต่อการเรียนการอ่านเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมทั้งหลายในการเรียนการสอน และมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งอันจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาหากเริ่มต้นดีรากฐานการอ่านของเด็กก็จะดี

มูลนิธิซิเมนต์ไทย, กระทรวงศึกษาธิการ และบริษัทเนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) (2546 : 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนจำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อศึกษาหาความรู้ในด้านต่าง ๆ

2. การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

3. การอ่านเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป

4. การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและฉลาดรอบรู้ เพราะประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านเมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้า ก็จะทำให้เกิดความคิดเกิดสติปัญญาเป็นคนฉลาดรอบรู้ได้

5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองได้ง่ายที่สุด และได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและบุคลิกภาพ เพราะอ่านมากย่อมรู้มากสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

7. การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์และสังคม

8. การอ่านเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาการสื่อสาร และการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

เสนีย์ วิลาวรรณ (2546 : 132) อธิบายความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารที่มีความสำคัญ ในปัจจุบันสารที่เป็นความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ ส่วนมากตีพิมพ์เผยแพร่ถึงแม้จะนำเสนอด้านการพูดหรืออ่านผ่านสื่อมาก่อนมักพิมพ์เก็บไว้เป็นหลักฐานในภายหลัง ในสังคมปัจจุบันความสามารถในการอ่านแสดงถึงคุณภาพการเป็นพลเมือง องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

หรือ UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) ใช้ความสามารถในการรู้หนังสือของประชากรเป็นหลักเป็นดัชนีบอกระดับการพัฒนาของประเทศ

กล่าวโดยสรุป การอ่านมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เพราะคนจำเป็นต้องใช้ การอ่านในการติดต่อสื่อสาร คนที่อ่านมากย่อมรู้มาก คนรู้มากและนำความรู้ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์แก่ตนเองในชีวิตประจำวัน ย่อมทำให้ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในทุก ๆ ด้าน สังคมใด ที่มีผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่านได้ชื่อว่าเป็นสังคมที่พัฒนาแล้ว

5.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในการอ่านหนังสือแต่ละครั้งผู้อ่านจะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการ ความจำเป็น และความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งการอ่านแต่ละครั้ง อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

มูลนิธิซิเมนต์ไทย, กระทรวงศึกษาธิการและบริษัทเนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) (2546 : 9) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้กว้าง ๆ ดังนี้

1. การอ่านหาความรู้

การอ่านหาความรู้ ได้แก่ การอ่านจากหนังสือประเภทตำราทางวิชาการ สารคดีทางวิชาการ การวิจัยประเภทต่าง ๆ หรือการอ่านผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การอ่านจากหนังสือที่มีสาระเดียวกันควรอ่านจากผู้เขียนหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของเนื้อหา ผู้อ่านจะได้มีมุมมองที่กว้างขึ้น มีความรู้ได้แนวความคิดที่หลากหลาย และไม่ควรรอ่านเฉพาะเนื้อหาวิชาที่ตนชอบเท่านั้น ควรอ่านอย่างหลากหลาย เพราะความรู้ในวิชาหนึ่งอาจนำไปช่วยเสริมวิชาอื่นได้

2. การอ่านเพื่อความบันเทิง

การอ่านเพื่อความบันเทิง ได้แก่ การอ่านจากหนังสือประเภทสารคดี ท่องเที่ยว นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล การ์ตูน บทประพันธ์ บทเพลง แม้จะเป็นการอ่านเพื่อความบันเทิงแต่ผู้อ่านจะได้ความรู้สอดแทรกอยู่ในเรื่องด้วย การอ่านประเภทนี้มีข้อควรระวังว่าปัจจุบันหนังสือบางชนิดมีเนื้อหาสาระและรูปภาพที่ขัดต่อวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของไทยผู้อ่านจึงควรพิจารณาเลือกให้ดี

3. การอ่านเพื่อทราบข่าวสารความคิด

การอ่านเพื่อทราบข่าวสาร ความคิด ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภท บทความ บทวิจารณ์ ข่าว รายงานการประชุม ข้อควรระวังในการอ่านประเภทนี้ คือ ผู้อ่าน

มักเลือกอ่านสื่อที่สอดคล้องกับความคิดและความชอบของตน จึงทำให้ปิดกั้นการรับรู้และแนวคิดด้านอื่น ๆ ดังนี้ ถ้าจะให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต้องเลือกอ่านให้หลากหลาย ไม่เจาะจงอ่านเฉพาะสื่อที่นำเสนอตรงกับความคิดของตน เพราะจะทำให้มุมมองที่กว้างขึ้น อันจะช่วยให้เรามีเหตุผลอื่น ๆ มาประกอบการวิจารณ์วิเคราะห์ได้มุมมองมากขึ้น

4. การอ่านเพื่อจุดประสงค์เฉพาะแต่ละครั้ง

การอ่านเพื่อจุดประสงค์เฉพาะแต่ละครั้ง ได้แก่ การอ่านที่ไม่ได้เจาะจง แต่เป็นการอ่านเป็นครั้งคราวในเรื่องที่ตนสนใจหรืออยากรู้ เช่น การอ่านประกาศต่าง ๆ การอ่านโฆษณา แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ สลากยา การอ่านสมุดโทรศัพท์หน้าเหลือง การอ่านข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา การอ่านประเภทนี้มักใช้เวลาไม่นานและไม่กระทำทุกวัน ส่วนใหญ่เป็นการอ่านเพื่อให้ความรู้และนำไปใช้ หรือนำไปเป็นหัวข้อสนทนาเชื่อมโยง การอ่านสู่การอ่านวิเคราะห์และคิดวิเคราะห์ บางครั้งก็อ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

5.4 ประเภทของการอ่าน

การอ่านนั้นมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการอ่านนั้น ๆ และลักษณะของวัสดุการอ่านเพราะวัสดุการอ่านชิ้นเดียวกันอาจจะอ่านได้หลายวิธี ในที่นี้นักการศึกษาได้แบ่งประเภทของการอ่านไว้ ดังนี้

เสนีย์ วิลาวรรณ (2546 : 132 - 139) แบ่งประเภทการอ่านออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การอ่านเก็บความรู้ หมายถึง ความสามารถแยกแยะและลำดับความสำคัญของใจความและบอบผู้อื่นให้รู้ตามได้ อาจเลือกเก็บเฉพาะข้อความที่ต้องการหรือที่ทำความเข้าใจอาจจดบันทึกข้อความ หรือทำเครื่องหมายเน้นข้อความแสดงความรู้ที่ตนได้รับพร้อมกันไป การอ่านประเภทนี้มีความสำคัญต่อการเรียนวิชาการทั้งตามหลักสูตรและการเรียนด้วยตนเอง

2. การอ่านเอาเรื่อง หมายถึง การอ่านที่มุ่งเข้าใจเรื่อง และลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดโดยคำหนึ่งประเด็นต่าง ๆ คือ ดังละคร ลักษณะนิสัย บทบาทของตัวละคร ผลที่เกิดตามมาและควรจำเรื่องให้ได้ด้วย การอ่านประเภทนี้มักใช้กับหนังสือบันเทิง เช่น นิทาน และเรื่องสั้น

3. การอ่านวิเคราะห์ เป็นการอ่านที่มุ่งให้เกิดความเข้าใจละเอียดแจ่มแจ้งในความหมายของคำสำคัญแต่ละคำ ข้อความแต่ละตอน ตลอดจนความสัมพันธ์ของใจความและใจความสรุปทั้งหมด การอ่านประเภทนี้เป็นขั้นตอนการอ่านที่เกินไปจากการอ่านเอาเรื่อง

ธรรมดา สิ่งสำคัญในการอ่านวิเคราะห์ คือการประเมินค่าของเรื่องที่อ่านว่าดีหรือไม่ดี อย่างไร เพราะอะไร มีคุณค่าเพียงใด มีอคติหรือไม่ ทั้งนี้ผู้อ่านจะต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์ และ วิจารณญาณของตนในการตัดสินใจ เช่น การอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ บทความ และตำราเรียน เป็นต้น

4. การอ่านตีความ เป็นการอ่านอย่างพิจารณาความคิด ความรู้สึก หรือเจตนารมณ์ของผู้เขียนที่แฝงอยู่นอกเหนือไปจากเนื้อเรื่องเป็นขั้นตอนการอ่านสูงขึ้นกว่า การอ่านวิเคราะห์ การตีความไม่จำเป็นต้องตรงกันเสมอไป อาจแตกต่างกันตามความรู้สึกและ ประสบการณ์ของแต่ละคน ความยากง่ายของการตีความย่อมสัมพันธ์กับประเภทและกลวิธี ในการเขียนของเรื่องที่อ่าน

5. การอ่านขยายความ เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องขยายความคิดเพิ่มเติม จากเรื่องที่อ่าน เป็นการอ่านระดับที่กว้างขึ้นต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ เกี่ยวกับประเภทของหนังสือ รูปแบบการแต่ง จุดประสงค์ในการแต่งสำนวนภาษา แล้ววิเคราะห์วิจารณ์อย่างเที่ยงตรง ใช้ตรรกศาสตร์ในการอ่าน ผู้อ่านขยายความต้องมีวิจารณญาณในการอ่านเป็นอย่างดี จนสามารถใช้เหตุผลและความคิดต่อเติมขยายความเรื่องราวที่อ่านได้

5.5 ระดับขั้นของการอ่าน

การอ่านสามารถแบ่งออกเป็นหลายระดับขั้น การกำหนดเป้าหมายการอ่าน จึงควรคำนึงถึงความเหมาะสมของวัย และระดับความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อพัฒนาการอ่านของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ญวดีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2525 : 75) ได้แบ่งระดับการอ่านออกตามระดับความยากง่าย ได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การอ่านพื้นฐาน (Literal Reading) เป็นการอ่านในระดับ ประถมต้น โดยอ่านเนื้อเรื่องง่าย ๆ และอ่านเพื่อจับใจความที่ปรากฏอย่างชัดเจนในเนื้อเรื่อง

ระดับที่ 2 การอ่านตีความ (Interpretation) เป็นการอ่านที่ผู้อ่านใช้ ความสามารถในการตีความ เพื่อคาดเดาเหตุการณ์ที่เป็นใจความของเรื่อง

ระดับที่ 3 การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) เป็นการอ่านที่ทำให้ผู้อ่าน เกิดความคิดใหม่ ๆ สามารถสร้างจินตนาการได้กว้างไกล แสดงความคิดเห็นและแนะแนวทาง แก้ไขปัญหา นอกเหนือจากในเนื้อเรื่อง

ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องตระหนักถึงเป้าหมายของการอ่านด้วย เพื่อจัดการเรียน การสอนอ่านให้เหมาะสมโดยควรคำนึงถึงรายละเอียด ดังนี้

1. ทักษะการอ่านในขั้นต้น (Pre - Reading Skill) เป็นทักษะที่จูงใจผู้เรียนให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้การอ่าน ซึ่งก่อนที่ผู้เรียนจะอ่านได้นั้นจำเป็นต้องเห็นความแตกต่างของตัวอักษรแต่ละตัว ฟังความแตกต่างของเสียงในภาษาได้ จำลำดับพยัญชนะและสระได้ เข้าใจเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ สามารถพูดและฟังคำศัพท์ได้ตามสมควร มีความคิดรวบยอดและจินตนาการต่อประสบการณ์ที่ผ่านมา สนใจในคำศัพท์และการอ่านหนังสือ สามารถเรียกชื่อตัวอักษรต่าง ๆ ได้แล้ว

2. ทักษะการจำคำ (Word Recognition) ผู้สอนจะช่วยเหลือผู้เรียนให้รู้จักสังเกตคำได้ โดยเรียงคำด้วยการดูบ่อย ๆ เรียงเสียงพยัญชนะ รู้จักแบ่งคำออกเป็นพยางค์และออกเสียงคำอย่างถูกต้อง รู้จักใช้บริบทเพื่อคาดเดาความหมายของคำศัพท์และการออกเสียงคำอย่างถูกต้อง รู้จักสังเกตโครงสร้างของประโยคเพื่อคาดเดาความหมายของคำและการออกเสียง รู้จักใช้พจนานุกรมเพื่อหาความหมายและการออกเสียงคำ

3. ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Comprehension) เป็นการอ่านเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ผู้สอนจะช่วยให้อ่านเข้าใจได้โดยการสอน เช่น รู้วิธีหาใจความสำคัญของเรื่อง (Main Idea) เขียนย่อเนื้อหาคำสำคัญของเรื่องได้ เรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องได้ สรุปใจความสำคัญของเรื่องได้ เพิ่มพูนคำศัพท์ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดียิ่งขึ้น พัฒนาอัตราความเร็วของการอ่านให้เหมาะสม พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงเพื่อให้ผู้อื่นได้ฟังและเข้าใจ

4. ทักษะการอ่านเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (Functional Reading) เป็นการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้และเพื่อให้สนุกเพลิดเพลินกับการอ่าน ผู้สอนจะช่วยผู้เรียนได้ โดยการฝึกให้อ่านสิ่งต่าง ๆ เช่น อ่านสัมภาษณ์ อ่านแผนที่ อ่านตาราง และป้ายโฆษณา รู้วิธีใช้ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ใช้หนังสือเป็นสื่ออ้างอิง พัฒนาทักษะการใช้ห้องสมุด พัฒนาทักษะการเขียนเพลิดเพลินกับการอ่านเปรียบดั่งกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน

ดังนั้น การอ่านจึงแบ่งออกเป็นหลายระดับขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการอ่านนั้น ๆ การสอนจึงควรจัดกิจกรรมการสอนอ่านให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ระดับ และวัยของผู้อ่านเป็นสำคัญ

5.6 กระบวนการอ่าน

กระบวนการอ่าน เป็นการรับสารและส่งสารอย่างมีระบบ โดยมีความคิดเป็นแกนกลางและมีเป้าหมายในการอ่านซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการอ่าน ดังนี้

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526 : 214) มีความเห็นว่ากระบวนการอ่านมีขั้นตอนสำคัญ

4 ขั้นตอน

1. การรู้จักคำ เป็นกระบวนการอ่านขั้นแรกที่เกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านรู้จักคำและรับรู้ความหมายของคำนั้น

2. การเข้าใจความหมายของสาร เป็นกระบวนการรับสาร ซึ่งแสดงจากถ้อยคำ วลี ประโยค ข้อความ เรื่องราว ตลอดจนพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ การอ่านแต่ละคนอาจจะเข้าใจสารไม่ตรงกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษา

3. การมีปฏิกิริยาต่อสาร เป็นกระบวนการรับสารที่เกิดขึ้นเมื่ออ่านแล้ว คิดคล้ายตาม หรือขัดแย้ง หรือแยกแยะข้อมูลและเปรียบเทียบว่า ส่วนใดเหมาะหรือตรงกับ ความหมายที่แท้จริงของเรื่องที่อ่าน การคิดในลักษณะเช่นนี้ คือ การมีปฏิกิริยาต่อสาร

4. การรวบรวมความคิด เป็นขั้นตอนการตัดสินใจหรือประเมินได้ว่า ผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจมากน้อยเพียงใด สามารถสรุปรวบรวมความรู้ ความคิดจากเรื่องที่อ่าน นำมาประสมประสานความรู้ ความคิดและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 16) ได้กล่าวถึง กระบวนการอ่านมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. อ่านออก อ่านได้ รู้จักคำศัพท์ต่าง ๆ อ่านออกเสียงได้ถูกต้อง
2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค ดีความได้ สรุปได้
3. รู้จักใช้ความคิด สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ และออกความคิดเห็นอาจจะขัดแย้งหรือเห็นด้วยกับความคิดของผู้เขียนอย่างมีเหตุผล
4. นำไปใช้ นำไปประยุกต์ หรือดัดแปลง เช่น นำเอาคำพูด ข้อคิดและถ้อยคำจำนวนต่าง ๆ ไปใช้ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางความคิดที่สื่อสารกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยอาศัยความรู้ความสามารถในการสื่อความหมายจากอักษรที่ปรากฏ ตลอดจนอาศัยประสบการณ์ หรือความรู้เดิมเพื่อช่วยในการแปลความหมายให้ชัดเจนขึ้น และหากสิ่งที่อ่านเป็นสิ่งที่ไม่เคยพบมาก่อน ผู้อ่านก็ต้องใช้ความพยายามในการหาความหมายจากสิ่งที่อ่านด้วยการเดาหรือหาตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในข้อความมาช่วยให้การอ่านง่ายขึ้น

6. ความหมายและความสำคัญของการอ่านจับใจความ

6.1 ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพักผ่อนก็ใช้การอ่านจับใจความเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นสารที่อ่านจึงมีทั้งสารวิชาการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ และสารบันเทิงที่ให้ความสนุกสนาน คลายเครียดไม่ว่าจะเป็นสารอ่านประเภทใด ก่อนที่ผู้อ่านจะเริ่มเข้าสู่รายละเอียดของเนื้อเรื่อง มักจะค้นหาคำสำคัญที่ปรากฏในเรื่องเป็นอันดับแรก เพราะคำสำคัญจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเรื่องราวได้ก่อนที่จะอ่านรายละเอียดต่อไป

6.1.1 ความหมายของคำสำคัญ

สารวิชาการและสารบันเทิง ย่อมประกอบด้วยถ้อยคำต่าง ๆ ซึ่งบรรจุอยู่ภายในสารแต่ละประเภท คำเหล่านั้นย่อมมีความหมายในทางตรงและทางนัย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้อธิบายไว้ว่า “คำเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่มีความหมายในตัวเอง” อย่างไรก็ตามทุกคำที่ปรากฏในสารจะมีความหมาย แต่ถ้าพิจารณาถึงความสำคัญของแต่ละคำจะมีมากหรือน้อยแตกต่างกันไป ในแง่การอ่านคำที่มีความสำคัญ หรือผู้อ่านมักจะเรียกติดปากว่า “คำสำคัญ” นั้น หมายถึง คำที่มีความหมายพิเศษสมควรที่จะจดจำ ซึ่งพจนานุกรมการอ่านเขียนหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า The Literacy Dictionary ของ Harris และ Hodges (1995) ได้อธิบายความหมายของคำสำคัญ หรือ Key Word ไว้ว่าเป็นคำที่กำหนดเป้าหมายเพื่อนำไปสู่แนวคิดของเนื้อเรื่อง ในเรื่องอาจมีคำสำคัญหลายคำแต่เมื่อคำเหล่านั้นมาเชื่อมโยง สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นก็สามารถมองเห็นข้อสรุปจนสามารถนำไปสู่การหาแนวคิดที่ถูกต้องได้

6.1.2 ลักษณะคำสำคัญ

ผู้เขียนสารทั่วไปมิได้มีการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของคำสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการเขียนสารวิชาการหรือสารบันเทิงขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้อ่าน เมื่อเห็นว่าคำใดที่ผู้อ่านสนใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ก็มักจะทำให้คำนั้นเป็นคำสำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของผู้อ่านจะสังเกตคำสำคัญ โดยอาศัยหลักดังนี้

1) เป็นคำที่ผู้เขียนมักจะใช้ตัวหนา ตัวเอน หรือใช้วิธีการขีดเส้นใต้ บางครั้งอาจอยู่ในเครื่องหมายคำพูด ดังนั้นก่อนที่จะเริ่มอ่านละเอียด ควรเริ่มต้นด้วยการใช้วิธีอ่านสำรวจ โดยเริ่มจุดมุ่งที่กึ่งกลางของบรรทัดแรกแล้วเคลื่อนสายตาลงไปในกึ่งกลางแต่ละบรรทัดก็จะพบคำสำคัญที่มีลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่

2) เป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นเหตุและผลของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3) เป็นคำที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน โดยอาศัยข้อสังเกตจากสถานการณ์ที่พาดพิงไปถึง

4) เป็นคำที่ต้องมีการอธิบายขยายความ เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้อ่าน กล่าวโดยสรุป ข้อสังเกตลักษณะของคำสำคัญ จึงขึ้นอยู่กับ การพิจารณาตัดสินของผู้อ่านในกรณีที่มีเครื่องหมายระบุว่าเป็นคำสำคัญ ก็อาจใช้การอ่านสำรวจได้แต่ในกรณีที่ไม่มีสัญลักษณ์แสดงให้เห็นคงต้องใช้การอ่านปกติหรืออ่านละเอียดทุกถ้อยคำ เพื่อเข้าใจเนื้อความเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะตัดสินว่าคำใดเป็นคำสำคัญ

6.2 ระดับความเข้าใจการอ่านจับใจความ

ในการอ่านงานเขียนแต่ละเรื่องนั้น จะมีระดับของการอ่านไม่เหมือนกันตั้งแต่ระดับที่ง่ายไปสู่ระดับที่ยากขึ้น ซึ่งมีผู้แบ่งระดับการอ่านไว้ดังนี้

จูดิถาญน์ สุวรรณธาดา (2537 : 22) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านที่เหมาะสม เริ่มจากง่ายซึ่งผู้อ่านจะไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดเห็น เพียงแต่เข้าใจตามตัวอักษรเท่านั้นจนไปถึงระดับที่ยาก ต้องวิเคราะห์ ตัดสิน และประเมินค่าจากสิ่งที่อ่าน ได้จัดระดับความเข้าใจในการอ่านจับใจความสรุปได้ ดังนี้

6.2.1 ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน บุคคลจะเข้าใจในสิ่งที่เขาอ่านแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์เดิมของตน และความคิดอันเป็นวัตถุประสงค์ของการอ่านที่เกิดขึ้นในขณะนั้น วัตถุประสงค์ของการอ่านมีดังนี้

1. เพื่อศึกษาคำแนะนำต่าง ๆ เช่น การใช้เครื่องมือ
2. อ่านเพื่อคาดการณ์ว่าเรื่องจะลงเอยเช่นไร
3. อ่านเพื่อศึกษาคุณค่าของสิ่งที่อ่าน
4. อ่านเพื่อรวบรวมเรื่องหรือย่อเรื่องแล้วนำมาเขียนใหม่
5. อ่านเพื่อเปรียบเทียบกับเรื่องราวหรือข้อความอื่น
6. อ่านเพื่อจดจำและเข้าใจเนื้อเรื่อง สำหรับนำไปใช้ชั่วคราวหรือนำไปใช้

ตลอดไป

6.2.2 พิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้นและถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับพิสัยของหมู้คำที่เด็กอ่านเข้าใจได้ และขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา ชนิดของประสบการณ์เก่า และความยากง่ายของข้อความที่เด็กอ่าน

6.2.3 ความถูกต้องของความเข้าใจในการอ่าน ช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน
 มากน้อยต่างกัน ความถูกต้องในความเข้าใจของเด็กย่อมแตกต่างกันมากน้อยตาม
 ประสบการณ์ความยากง่ายของข้อความนั้น ๆ

6.2.4 ระดับความเข้าใจในการอ่าน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลากหลายประการ
 ด้วยกันเป็นต้นว่า สติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจคำศัพท์ที่อ่านและวิธี
 การพิเศษเฉพาะตัวของผู้อ่านแต่ละคน รวมทั้งประสบการณ์เดิมของแต่ละคน

6.2.5 ความเร็วของความเข้าใจในการอ่าน ต้องอาศัยความเข้าใจในคำศัพท์
 ความสามารถในการนึกภาพสิ่งที่อ่าน ความยากง่ายของข้อความและสิ่งอื่น ๆ

สรุปได้ว่า ความเข้าใจของการอ่านเพื่อจับใจความจะต้องเข้าใจการอ่านและ
 มีความเร็วในการอ่าน

6.3 หลักสำคัญของการอ่านจับใจความ

ในการสอนทักษะการอ่านจับใจความครูต้องพยายามสร้างความสนใจให้นักเรียน
 เห็นคุณค่า และความสำคัญของการอ่านจับใจความ โดยฝึกให้นักเรียนอ่านเพื่อเข้าใจใน
 เรื่องราวที่กำหนดให้ โดยครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเป็นตอน ๆ ตามท้องเรื่องนั้น ๆ

บันทึก พฤกษ์วัน (2532 : 25 - 29) กล่าวถึง การอ่านจับใจความว่าเป็นการอ่าน
 เพื่อต้องการทราบว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร และหมายความว่าอย่างไร ซึ่งขั้นตอน
 การฝึกอ่านจับใจความ มีดังนี้

1. ขั้นตอนการฝึก

1.1 อ่านเรื่องราวผ่าน ๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้นว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง
 จุดใดบ้าง ตอนใดเป็นตอนสำคัญของเรื่อง

1.2 อ่านซ้ำตอนที่ไม่เข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจให้ถูกต้อง

1.3 ตอบคำถามสั้น ๆ ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร หรือทำนั้นที่กี่ย่อ

เพื่อทดสอบความเข้าใจของตนเอง

1.4 เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการฝึก

2.1 สอนคำที่ควรศึกษา หรือคำที่มีความหมายพิเศษให้ก่อน เพื่อไม่ให้มี
 ปัญหาเกี่ยวกับการตีความและจับใจความ

2.2 ตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ เพื่อให้นักเรียนรู้จักประสงค์ก่อนอ่าน

2.3 สรุปโครงเรื่องให้ฟังก่อนอ่าน

- 2.4 สนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่อ่าน
- 2.5 กำหนดเวลาการอ่านให้เหมาะสมกับจำนวนคำ และลดเวลาให้น้อยลงทีละน้อย (จำนวนคำหมายถึงคำตามหลักภาษา)
- 2.6 ควรแนะนำให้ผู้รู้ว่ข้อความสำคัญหรือใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าจะอยู่ที่ตอนต้น ๆ ของย่อหน้า หรือตอนท้ายของย่อหน้า และสรุปจะอยู่ที่ตอนสุดท้ายของเรื่อง
- 2.7 ควรนำเรื่องสั้น ๆ ง่าย ๆ ให้ฝึกก่อน แล้วเพิ่มความยาวขึ้นตามลำดับ
- 2.8 ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากการอ่าน เช่น ตอบคำถาม สรุปเรื่องเพื่อทดสอบความเข้าใจ
- 2.9 หลังการอ่านในใจแล้ว อาจให้อ่านออกเสียงอีก โดยเฉพาะเนื้อเรื่องที่เป็นบทละคร บทร้อยกรอง

ทัศนีย์ สุขเมธี (2542 : 88) กล่าวถึง การสอนอ่านจับใจความว่าเป็นการอ่านในใจโดยมุ่งเน้นแต่เนื้อเรื่อง ไม่ต้องพะวงกับการออกเสียง โดยครูแนะนำให้ตั้งคำถามกับตัวเองจากเรื่องที่อ่านว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน อย่างไร และในการสอนของครูควรแนะแนวทางในการอ่านหรือเลือกจุดมุ่งหมายในการอ่านเสียก่อน เพื่อที่จะช่วยให้การอ่านเพื่อจับใจความได้ผลดี เช่น

1. อธิบายคำบางคำที่มีความหมายพิเศษหรือคำที่ควรทราบก่อน เพื่อไม่ให้มีปัญหาในการเข้าใจความหมายในขณะที่อ่านจับใจความ
2. ให้นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านหรืออาจมีการตั้งคำถามเพื่อให้การค้นหาคำตอบ จะช่วยให้นักเรียนอ่านจับใจความ ได้ดีขึ้น
3. มีการสนทนาเกี่ยวกับเค้าโครงเรื่องที่จะให้อ่านก่อน หรือสนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะให้อ่าน
4. กำหนดเนื้อหาและเวลาที่ใช้อ่านอย่างเหมาะสมกับระดับ วัย และความสามารถ

กล่าวโดยสรุป การอ่านจับใจความคือการอ่านมุ่งเน้นเอาเรื่องไม่ต้องออกเสียงครูจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายการอ่านก่อน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรุปเนื้อหาได้ตรงจุดมุ่งหมาย

6.4 ปัญหาของการอ่าน

สภาพปัจจุบันนักเรียนไทยส่วนมากมีปัญหาด้านการอ่านอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากการอ่านออกเสียง การอ่านในใจแล้ว ยังมีปัญหาในการอ่านจับใจความ การอ่านตีความตลอดจนถึงการอ่านคิดวิเคราะห์ องค์การความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ

หรือที่เรียกว่า OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ได้ยึดถือข้อตกลงเบื้องต้นว่าการพัฒนาการศึกษาไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ OECD จึงให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ผลการจัดการศึกษา วีระ สุกสังข์ (<http://dnfe5.nfe.go.th/> ปัญหาการอ่านของนักเรียน) และผลการสำรวจการอ่านของสำนักสถิติแห่งชาติพบว่า ชาวชนไทยช่วงอายุ 15-24 ปี อ่านหนังสือเฉลี่ยคนละ 3.47 นาทีต่อวัน และผลการสำรวจขององค์การยูเนสโก รายงานพบว่า พลเมืองไทยอ่านหนังสือเฉลี่ยคนละ 5 หน้ากระดาษต่อปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับตัวเลขที่ เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์ (2544 : 14) ระบุว่าคนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ยเพียง 10 บรรทัดต่อคนต่อปี

แม่นมาศ ขวลิต (2545 : 32) ได้รวบรวมปัญหาในการอ่านของนักเรียน นิสิต นักศึกษาไว้ว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบปัญหาในการอ่านเพราะอ่านแล้วไม่เข้าใจความหมาย ไม่สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ได้ว่าอะไรเป็นข้อคิดเห็น และตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดควรเชื่อและสิ่งใดไม่ควรเชื่อ และยังไม่ได้ใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านอย่างแท้จริง อ่านเพื่อเรียนและเพื่อสอบไม่ได้อ่านเพื่อพัฒนาตัวเองด้วย นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการอ่านและขาดสมาธิในการอ่าน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจในการอ่าน ทำให้การอ่านไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือการอ่านไม่มีประสิทธิภาพ และประทับใจ แสงเปี่ยมสุข (อ้างถึงใน สมไชย ด่านขุนทด. 2544 : 59) ได้กล่าวถึงปัญหาการอ่านไว้เช่นเดียวกันว่า นักเรียนขาดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน จบใจความสำคัญของเนื้อเรื่องที่อ่านไม่ได้ จดจำสิ่งที่เรียนหรืออ่านไปแล้วไม่ได้ในการเรียนวิชาการต่าง ๆ นักเรียนต้องอ่านเนื้อหา คำสั่ง หรือ โจทย์ปัญหาจากหนังสือแบบเรียน แบบฝึกหัด ตำราต่าง ๆ ถ้าไม่เข้าใจก็จะทำให้เรียนไม่ได้ผล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในส่วนตัวของผู้เรียนเองและประเทศชาติ และสร้อยสน สกลรัตน์ (2547 : 55) กล่าวว่าปัญหาการอ่านของเด็กวัยรุ่นที่พบมากที่สุด คือ เด็กไม่ชอบอ่านหนังสือ จบใจความไม่ได้และไม่รักการอ่าน

7. แผนการเรียนรู้

7.1 ความหมายของแผนการเรียนรู้

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้หรือแผนการสอนไว้ ดังนี้ อภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 203) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนขยายของหลักสูตร ซึ่งกำหนดแนวทางการสอนและการจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดถือจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และความคิดรวบยอด

ในหลักสูตรไว้เป็นหลัก

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 1) กล่าวถึงความหมายของแผนการสอนว่าเป็นแผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภพ เกาห์ไพบูลย์ (2543 : 391) กล่าวว่า แผนการสอน หมายถึง ลำดับขั้นตอนและกิจกรรมทั้งหมดของผู้สอนและผู้เรียน ที่ผู้สอนกำหนดไว้เป็นแนวทางในการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรม ไปตามวัตถุประสงค์ ผู้สอนเป็นผู้วางแผนการสอน กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนสอน แผนการสอนที่กำหนดขึ้นอาจเป็นแผนการสอนระดับรายวิชา แผนการสอนระดับหน่วย และแผนการสอนระดับบทเรียนก็ได้ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นแผนการสอนระดับใดก็ตามต่างก็มีองค์ประกอบหลักเหมือนกันคือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนและการประเมินผล

ประดิษฐ์ ทองคำปลิว (2543 : 1) ได้กล่าวถึง ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอน คือ ข้อกำหนดเบื้องต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยกำหนดจุดประสงค์ของการเรียน เนื้อหาสาระ วิธีการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนและการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน ทำให้มองเห็นบทบาทของผู้สอนผู้เรียนและผลงานจากการเรียนในช่วงเวลานั้น ๆ ที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือพัฒนาการของผู้เรียน ได้

เอกรินทร์ สัมहाศาล (2545 : 409) กล่าวไว้ว่า แผนการเรียนรู้ (Lesson Plan) เป็นวัสดุหลักสูตรที่ควรพัฒนามาจากหน่วยการเรียนรู้ (Unit Plan) ที่กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้จึงเปรียบเสมือน โครงร่างหรือพิมพ์เขียวที่กล่าวถึงประสบการณ์การเรียนรู้ตามหัวข้อ กิจกรรมการเรียนรู้และ กระบวนการวัดผลที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ส่วนแผนการเรียนรู้จะแสดงการจัดการเรียนการสอนตามบทเรียน (Lesson) และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายวันหรือรายสัปดาห์

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 290) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผล

โดยวิธีใด

กรมวิชาการ (2546 : 1 - 2) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง แผนซึ่งครูเตรียมการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ แผนการวัดผลประเมินผล โดยการวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งยึดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่กำหนด อันสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น

รุจิร ภู่อสาร (2546 : 159) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ หรือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการวางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า อย่างเป็นระบบเพื่อช่วยให้ผู้สอนทราบทิศทางการสอนของตนจะดำเนินการไปในทิศทางใด การเตรียมความพร้อมของการใช้สื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผลให้มีความสอดคล้องกันเนื้อหา และจุดประสงค์ การเรียนที่กำหนดไว้ช่วยให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน และสนองตอบเจตนารมณ์ของหลักสูตร

7.2 ความสำคัญของแผนการสอน

แผนการสอนนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะแผนการสอนเปรียบเสมือนสิ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมาย ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญ ของแผนการสอนไว้ต่างกัน ดังนี้

ประดิษฐ์ ทองคำปลิว (2543 : 2) กล่าวว่า แผนการสอนมีความสำคัญในการสอนและในการพัฒนาการเรียนการสอนหลายประการ คือ

1. แผนการสอน ช่วยให้ผู้สอนได้มีโอกาสศึกษาหลักสูตร แนวการสอน การใช้สื่อ วิธีการวัดผลและประเมินผล ศึกษาเอกสาร ตำราได้อย่างละเอียดทุกแง่มุม ทำให้เกิดการพัฒนาค้นคว้าของผู้สอน
2. แผนการสอนช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รู้จักใช้ทรัพยากรของโรงเรียน ทรัพยากรในชุมชนหรือของท้องถิ่น
3. แผนการสอน เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพของผู้สอนในการนำไปใช้สอน

ให้สอดคล้องกับสภาพทเรียน สภาพของผู้เรียน ระยะเวลาและสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริงในแต่ละภาคเรียนแต่ละปีการศึกษา ช่วยให้ครูสอนได้ครบถ้วน ทันเวลา และช่วยเพิ่มความมั่นใจในการสอนมากขึ้น

4. แผนการสอน ช่วยให้ผู้สอนใช้เป็นข้อมูลหรือหลักฐานอ้างอิงได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรง เมื่อต้องการรายงานต่อผู้บังคับบัญชา ผู้นิเทศ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องว่าผู้สอนได้ทำการสอนเนื้อหาใด อย่างไร ใช้สื่ออุปกรณ์และทรัพยากรอะไรบ้าง

5. แผนการสอน ใช้เป็นคู่มือผู้สอนแทนได้ เพราะถ้าจัดทำแผนการสอนมีรายละเอียดที่ชัดเจน ผู้ที่สอนแทนก็สามารถดำเนินกิจกรรมได้แม้จะไม่สันทัดในวิชานั้น

6. แผนการสอน เป็นเอกสารสำหรับใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

7. แผนการสอน เป็นเอกสารที่แสดงถึงการพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพที่แสดงว่างานสอนเป็นงานที่จะต้องได้รับการฝึกฝน โดยเฉพาะ มีเครื่องมือและเทคนิคที่จำเป็นสำหรับประกอบอาชีพด้วย

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดทำแผนการสอนที่จะก่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนไว้ ดังต่อไปนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอน และครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานวิชาการได้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 2 - 3) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ทำให้ครูผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนมากยิ่งขึ้น

2. ทำให้การสอนของครูต่อเนื่อง
3. ทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธาต่อครู
4. ทำให้บทเรียนมีประโยชน์และมีความหมายต่อชีวิตจริงของผู้เรียน
5. เป็นแนวทางการสอนสำหรับผู้อื่นที่จำเป็นต้องสอนแทน
6. เป็นหลักฐานในการวัดผลนักเรียน
7. เป็นผลงานแสดงให้เห็นว่างานการสอนเป็นวิชาชีพที่ต้องได้รับการฝึกฝน

มีลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครู มิใช่ใครก็ทำได้

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดทำแผนการเรียนรู้ มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเปรียบเสมือนเข็มทิศในการเดินทางที่จะทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วน ราบรื่น ตามที่ระบุไว้และตรงจุดหมายของหลักสูตร

7.3 ลักษณะของแผนการเรียนรู้ที่ดี

แผนการเรียนรู้ที่ดีนั้น จะสามารถพัฒนาการของนักเรียนได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งมีผู้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับแผนการเรียนรู้ที่ดี ดังนี้

วัลลภ กันทรัพย์ (2534 : 44 - 45) ได้กล่าวไว้ว่าแผนการสอนที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการคือ

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย
 2. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
 3. เป็นแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง
 4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น
- หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จราคาสูง ลักษณะของแผนการสอนที่ดีว่าจะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดี ดังนั้นผู้สอนจึงควรทราบถึงลักษณะของแผนการสอนที่ดี ซึ่งมีดังนี้

4.1 สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

- 4.2 นำไปใช้สอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ
- 4.3 เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาเหมาะสมกับผู้เรียนและเวลาที่กำหนด
- 4.4 มีความกระชับชัดเจนทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน
- 4.5 มีรายละเอียดมากพอที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้
- 4.6 ทุกหัวข้อในแผนการสอนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

รุจิร ภู่อสาระ (2545 : 159) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องสามารถ
 ตอบคำถามได้ว่า

1. จะให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อะไรบ้าง
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะทำให้ผู้เรียน
 บรรลุผลตามจุดประสงค์
3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลาง
 จนถึงผู้เรียนเป็นผู้จัดทำเอง
4. จะใช้สื่อ อุปกรณ์อะไรจึงช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์
5. จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

สรุปแล้ว แผนการสอนที่ดีต้องให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าครู ครูคอยชี้แนะ
 และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพบคำตอบด้วยตนเอง

7.4 องค์ประกอบและประโยชน์ของแผนการสอน

แผนการสอนมีองค์ประกอบและประโยชน์ดังนี้
 ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชณีย์ เชาว์ดำรง (2545 :
 54) ได้กล่าวถึงแผนจัดการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. หัวเรื่อง
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหาสาระ
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. สื่อการเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วัฒนธรรม ระบุทุกข้อ (2542 : 2) กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดทำแผนการสอน ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้าเป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอนการเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอน และครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานวิชาการได้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชনীย์ เชาว์ดำรงค์ (2545 : 53 - 54) กล่าวถึง ประโยชน์ของการทำแผนจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
 2. เพื่อให้จัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
 3. เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำการสอนจริง

4. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้
 5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัดที่พบ
 6. เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น
 7. เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติการสอน

8. เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน

สรุปได้ว่า แผนการสอนควรจะมีองค์ประกอบหลักอยู่ 7 เรื่อง คือ หัวเรื่องสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และการวัดผลประเมินผล ซึ่งหากทำได้ครบก็จะส่งผลต่อครูผู้สอนและตัวผู้เรียนในด้านต่างๆ

7.5 รูปแบบของแผนการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหรือผู้สอนที่จะเลือกใช้รูปแบบใดที่เหมาะสม และสะดวกต่อการนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างรูปแบบของแผนการเรียนรู้แบบบรรยายหรือแบบเรียงหัวข้อ ดังตัวอย่าง ธีรัฐฉัตรกิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชรินทร์ เชาว์ดำรง (2545 : 55 - 56)

7.6 หลักสำคัญในการเขียนแผนการเรียนรู้

การเขียนแผนการเรียนรู้จำเป็นต้องมีความเข้าใจให้หลักสำคัญในการเขียนแผนการเรียนรู้ ดังนี้

ประคิมฐ์ ทองคำปลิว (2543 : 3 - 4) กล่าวว่า การทำแผนการสอนก็เหมือนกับการจัดแผนการปฏิบัติงานอื่นๆ ซึ่งโดยปกติแล้ว การวางแผนปฏิบัติงานนั้นจะดำเนินการในเรื่องหลัก 3 ประการ คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายในการทำงานว่าในการทำงานนั้นๆ

เราต้องการให้เกิดผลอย่างไร

2. การกำหนดวิธีปฏิบัติงาน หรือแผนปฏิบัติงานว่าจะทำอะไร เมื่อไร มีขั้นตอนอย่างไร

3. การประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้รู้ว่าการปฏิบัติงานนั้น ได้ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด

ในการวางแผนการสอน หรือจัดทำแผนการสอนก็เช่นเดียวกันจะกำหนดหลักการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ 3 ประการ คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสอน เป็นการกำหนดว่าการสอนแต่ละครั้ง ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาด้านใด อย่างไร นิยมเรียกว่า การกำหนดจุดประสงค์และในบางกรณีจะเรียกว่า “จุดประสงค์การเรียนรู้” จุดประสงค์นี้แต่ละวิชาจะมีการกำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ในปัจจุบัน จุดประสงค์ในหลักสูตรกำหนดไว้กว้างมาก สถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน หรือครูผู้สอนจะต้องมากำหนดรายละเอียดเป็นข้อ ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการสอนแต่ละเนื้อหาตัดจากจุดประสงค์ของหลักสูตรแล้ว ผู้สอนจะต้องจำแนกให้แยกย่อยออกไปให้สอดคล้องกับที่จะนำไปจัดทำเป็นกำหนดการสอน หรือแผนการสอนในแต่ละเรื่องต่อไปและในแผนการสอนแต่ละแผนจะต้องกำหนดจุดประสงค์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้จุดหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เพื่อให้การสอนบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว

นั้น การกำหนดจุดประสงค์ในแต่ละแผน มักจะนิยมกำหนดในลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ทั้งนี้จะเป็นแนวทางในการวัดผลและประเมินผลต่อไปอีกด้วย

2. การกำหนดวิธีการสอนหรือที่เรียกกันว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน” เป็นการกำหนดว่าจะสอนหรือจัดกิจกรรมรวมทั้งการใช้สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์อย่างไร โดยปกติวิธีการสอนมีหลายแบบ การจะใช้แบบใดก็สุดแล้วแต่ผู้สอนแต่การกำหนดวิธีการสอนหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการสอน จะกำหนดไว้เป็นลำดับขั้น เช่น ขั้นเตรียมการสอน ขั้นดำเนินการสอน ขั้นสรุป ไม่ว่าจะใช้วิธีการสอนแบบใด ก็ควรจะคำนึงว่าต้องดำเนินการให้ครบ 3 ขั้นตอนนี้

3. การประเมินผลการสอน หรือที่เรียกว่า “การวัดผลและประเมินผล” ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสอน เพราะทำให้รู้ว่าผู้เรียนพัฒนาไปอย่างไรบ้าง ดังนั้นการวางแผนการสอน จะต้องมีการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล พร้อมทั้งกำหนดเกี่ยวกับเครื่องมือการวัดผลและประเมินผล หรือสร้างแบบสำหรับใช้ในการวัดผลและประเมินผลด้วย

7.7 การเขียนแผนการเรียนรู้

ได้มีผู้กล่าวถึงการเขียนแผนการเรียนรู้หรือแผนการสอนไว้ ดังนี้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 219) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการเขียนการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. เขียนให้ชัดเจนแจ่มแจ้งทุกหัวข้อ เพื่อให้ความกระชับแก่ผู้อ่าน มีรายละเอียดพอสมควร ไม่ย่อและไม่ละเอียดมากเกินไป
2. ใช้ภาษาเขียนที่สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกันเป็นประโยคที่ได้ใจความ ไม่มีความค้าง ไม่ยืดเยื้อ เยิ่นเย้อ และไม่เป็นภาษาพูด

3. เขียนทุกหัวข้อหรือทุกช่องให้สอดคล้องกัน เช่น สารสำคัญต้องสอดคล้องกับเนื้อหา ดังนี้

- 3.1 จุดประสงค์จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม และการวัดผล
- 3.2 สื่อการเรียนจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมและการวัดผล
- 3.3 เขียนให้เป็นลำดับขั้นตอนการสอนก่อนหลังในทุกหัวข้อ
- 3.4 เขียนทุกหัวข้อให้ถูกต้อง เช่น จุดประสงค์ต้องเขียนให้

เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- 3.5 จัดเนื้อหา กิจกรรม ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้

3.6 คิดจัดกิจกรรมให้น่าสนใจอยู่เสมอ ไม่ควรใช้วิธีเดียวกันทุกครั้ง
ที่สอน

3.7 เขียนให้เป็นระเบียบง่ายแก่การอ่านและสะอาดชวนอ่าน

3.8 เขียนในสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้จริงและสอนตามที่ได้วางแผนไว้
มีขั้นตอนการเขียนแผนการสอนไว้ ดังนี้

3.8.1 ศึกษาหลักสูตร ต้องศึกษาหลักสูตรอย่างกว้างขวาง และคิดลึก
ในวิชาและรายวิชาที่สอน เช่น ศึกษาโครงสร้างของวิชา สื่อการเรียนการสอน คำอธิบาย
รายวิชา เป็นต้น

3.8.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา และกิจกรรม
วิเคราะห์ได้จากคำอธิบายรายวิชา โดยให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์ของรายวิชาและจุดประสงค์
ของหลักสูตร

3.8.3 หาวิธีการสอน กลวิธีสอนจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตร และ
มีทักษะกระบวนการการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดทั้งประสานประสานระหว่างประสบการณ์และ
จินตนาการของผู้สอนเองคงจะไม่มีวิธีสอนใดวิเศษสุดในโลก

วิธีการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้มากที่สุด ต้องยึดหลัก
ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติให้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ให้รู้จักการวางแผนและฝึกทักษะเป็นกลุ่ม
และรายบุคคล เพื่อให้ให้นักเรียนได้เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น และมีช่องทางในการทำงานอย่างมี
ประสิทธิภาพ

1. จัดทำสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับ
กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งอาจจะเป็นสื่อที่ใช้อยู่แล้ว หรือสื่อที่คิดขึ้นใหม่ก็ได้ แต่ต้องให้
เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาด้วย

2. จัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินผล เครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้
สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเครื่องมือวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนใน
ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนครอบคลุมถึงกระบวนการวางแผน
ของนักเรียนทั้งจากสถานการณ์จริงและสถานการณ์จำลองด้วย

3. กำหนดโครงสร้างสำหรับ 1 รายวิชา สามารถปฏิบัติได้ 2 ลักษณะ
กล่าวคือ โครงสร้างอย่างสังเขปและโครงสร้างอย่างละเอียด โครงสร้างอย่างละเอียด
เป็นการวางโครงสร้างโดยสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา กระบวนการ
สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลให้เป็นภาพรวม 1 รายวิชา ส่วนโครงสร้าง

อย่างสังเขปเป็นการวางโครงสร้างโดยสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและเวลา เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมด จำนวน 1 รายวิชา

การเขียนแผนการเรียนรู้ขยายจากโครงสร้าง เป็นการเขียนแผนการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ในแต่ละคาบหรือชั่วโมง อย่างละเอียดและปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ส่วนประกอบในแผนการเรียนรู้จะช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุเป้าหมาย ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมีมากมายหลากหลายข้อแตกต่างกันไป แต่ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้จะต้องมีในแผนการสอนคือ

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การวัดผลประเมินผล

กล่าวโดยสรุป แผนการเรียนรู้เป็นการเตรียมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไว้ล่วงหน้า โดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรทั้งเทคนิค วิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีจิตวิทยาการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้และตรงตามจุดหมายของหลักสูตร

8. แบบฝึกทักษะ

8.1 ความหมายของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกหรือแบบฝึกทักษะเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้มีผู้ให้ความหมายของแบบฝึกต่าง ๆ กัน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 483) ให้ความหมายของแบบฝึก หมายถึง แบบฝึกหัดหรือชุดการสอนที่เป็นแบบฝึกที่ใช้เป็นตัวอย่างหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ

วิมรัตน์ สุนทรโรจน์ (2546 : 131) กล่าวถึง แบบฝึกว่าแบบฝึกเป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือการให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น คือ แบบฝึก เพราะนักเรียนมีโอกาสนำความรู้

ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น และได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน
3. ครูได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดี

ที่สุดตามความสามารถของตน

4. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น และสามารถประเมิผลผลงานของตนเองได้
5. ฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง
6. ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
7. กำเนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึก

ทักษะของตนเองโดยไม่ต้องคำนึงถึงเวลาหรือความกดดันอื่น ๆ

8. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน ลักษณะการฝึกที่จะช่วยให้เกิดผลดังกล่าว ได้แก่ ฝึกทันทีหลังจากเรียนเนื้อหา ฝึกซ้ำ ๆ ในเรื่องที่เรียน

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2546 : 101) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างเป็นขั้นตอน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนเป็นผู้กำกับควบคุมให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติฝึกฝนจนเกิดทักษะ สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้และรับรู้ขั้นตอนทั้งหมด จนสามารถนำไปใช้ได้อย่างอัตโนมัติและนำไปใช้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนประเภทหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนจนเกิดทักษะและช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

8.2 ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะมีประโยชน์ต่อการเรียนหลายประการ ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

ยุพา ยิ้มพงษ์ (2522 : 15) ได้กล่าวถึงประโยชน์แบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ
2. ช่วยส่งเสริมการใช้ทักษะทางภาษาได้ดีขึ้นแต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการส่งเสริมและช่วยเหลือจากครูผู้สอนด้วย
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะเป็นการให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกทักษะที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา

4. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน การฝึกที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

4.1 ฝึกทันทีหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนเรื่องนั้น ๆ

4.2 ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง

4.3 เน้นเฉพาะในเรื่องที่ฝึก

4.4 การให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะ ช่วยให้ครูได้มองเห็นจุดบกพร่องของนักเรียนได้ชัดเจนซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ทันที

4.5 แบบฝึกทักษะที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว จะช่วยให้ครูประหยัดแรงงานและเวลาในการที่จะเตรียม สร้างแบบฝึกทักษะ ในด้านผู้เรียนก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการลอกแบบฝึกหัดทำให้มีเวลาและโอกาสในการฝึกทักษะอื่น ๆ มากขึ้น

รัชนี ศรีไพรวรรณ (2527 : 12) กล่าวถึง ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้มากขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน
3. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงเนื้อหาวิธีสอนและกิจกรรมในแต่ละบทเรียน
4. ช่วยเด็กให้เรียนได้ดีตามความสามารถของเด็ก
5. ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลงานของตนเองได้
6. ฝึกให้เด็กทำงานตามลำดับ โดยมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 173 - 175)

ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียน ในการเรียนทักษะเป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ

2. ช่วยเสริมทักษะทางการใช้ภาษา แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กมีทักษะการใช้ภาษาดีขึ้นแต่จะอาศัยการส่งเสริม และความเอาใจใส่ของครูผู้สอนด้วย

3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กที่มีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้น

4. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน โดยกระทำ ดังนี้

4.1 ฝึกทันทีหลังจากเด็กได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ

4.2 ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง

4.3 เน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก

5. แบบฝึกที่ใช้เป็นเครื่องมือจัดผลการเรียน หลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้ง

6. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นเป็นรูปเล่ม เด็กสามารถเก็บรักษาไว้เป็นแนวทางเพื่อทบทวนด้วยตนเองได้ต่อไป

7. การให้เด็กทำแบบฝึกให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้นได้ทันที

8. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นนอกเหนือจากที่อยู่ในหนังสือเรียนจะช่วยให้เด็กได้ฝึกอย่างเต็มที่

9. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว จะช่วยให้ครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการที่จะต้องเตรียมสร้างแบบฝึกอยู่เสมอในค้ำนผู้เรียนก็ไม่เสียเวลาลอกแบบฝึกจากตำราเรียนทำให้มีโอกาสดูฝึกทักษะต่าง ๆ มากขึ้น

10. แบบฝึกจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่มที่แน่นอนย่อมลงทุนต่ำกว่าที่จะพิมพ์ลงในกระดาษไปทุกครั้ง และผู้เรียนสามารถบันทึกและมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างมีระบบและเป็นระเบียบ

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2538 : 53) กล่าวว่า แบบฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนของเด็ก ดังนี้เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครู

1. ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาได้ดีขึ้น
2. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในทางจิตใจมาก
3. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน
4. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนจบบทเรียนแล้ว
5. ช่วยให้เด็กสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง
6. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้ชัดเจน
7. ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนได้เต็มที่ นอกเหนือจากที่เรียนในบทเรียน
8. ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความก้าวหน้าของตนเอง
9. ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

อคุสย์ ฎป्लीม (2539 : 24 - 25) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาของบทเรียนและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน
3. ทำให้เกิดความสนุกสนาน
4. ทำให้นักเรียนทราบความก้าวหน้าของตน
5. สามารถนำแบบฝึกมาทบทวนเนื้อหาเดิมด้วยตนเองได้
6. ทำให้ครูผู้สอนทราบความบกพร่องของนักเรียน
7. ทำให้ประหยัดเวลา
8. ทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 18) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น เพราะเป็นสื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ในกิจกรรมการเรียนการสอนและเป็นสื่อเสริมให้นักเรียนทบทวนหลังจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนแล้ว
2. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะการที่จะให้นักเรียน ทำแบบฝึกทักษะที่เหมาะสมกับความสามารถของตน ทำให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะได้ นักเรียนประสบความสำเร็จซึ่งจะมีผลด้านจิตใจมากขึ้น
3. แบบฝึกทักษะช่วยเสริมให้ทักษะการใช้ภาษาดีขึ้นและทักษะทางภาษา คงทน ลักษณะที่จะช่วยให้เกิดผลดังกล่าว ได้แก่
 - 3.1 ฝึกทันทีหลังจากนักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น
 - 3.2 ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
 - 3.3 เน้นเฉพาะในเรื่องที่ฝึก
4. การให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะช่วยให้ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้ ของนักเรียนและมองเห็นจุดเด่นหรือจุดที่ควรพัฒนาของนักเรียนได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูได้ ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไปทันที และช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ของนักเรียนด้วย
5. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลงานของตนเองได้
6. ฝึกให้นักเรียนทำงานตามลำพังและฝึกให้มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับ

มอหมาย

7. แบบฝึกทักษะที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้วช่วยลดภาระของครูและนักเรียน เพราะจะช่วยให้ครูประหยัดแรงงานและเวลาในการเตรียมแบบฝึกทักษะ ส่วนนักเรียนก็ไม่ต้องเสียเวลาในการลอกแบบฝึกทักษะทำให้มีเวลาและโอกาสได้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ มากขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะมีความจำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงถือได้ว่าแบบฝึกทักษะเป็นสื่อและอุปกรณ์อย่างหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งครูสามารถนำไปประกอบการสอนได้เป็นอย่างดี แบบฝึกทักษะจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิธีสอน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องศึกษาหาความรู้ในการสร้างแบบฝึกทักษะที่จะฝึกทักษะให้เกิดกับนักเรียนครูจะต้องเลือกเฟ้นหรือสร้างแบบฝึกทักษะนั้นให้มีประสิทธิภาพสูงและเหมาะสมกับการที่จะนำไปใช้กับนักเรียนมากที่สุด ดังนั้นแบบฝึกทักษะจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนมากในการที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจได้เร็วขึ้น ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น ทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี

ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบอย่างไรบ้างนั้นได้มีผู้เสนอแนะ ดังนี้

ศศิธร สุทธิแพทย (2517 : 72) ได้เสนอแนะแบบฝึกทักษะที่นักเรียนสนใจและกระตือรือร้นที่จะทำมีลักษณะ ดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยา
2. ใช้สำนวนภาษาง่าย
3. ให้ความหมายต่อชีวิต
4. ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุก
5. ปลุกความสนใจ
6. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
7. อาจศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้

นิตยา ฤทธิโยธี (2550 : 1) ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับ คือ ความสามารถของผู้เรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ

5. ควรใช้เวลาในการทำอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่นักเรียนเรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาที่เหมาะสมคือ ไม่นานเกินไป
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้นักเรียนแสดงความสามารถ
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกทั้งแบบตอบอย่างจำกัดและตอบอย่างเสรี
7. มีคำสั่งหรือตัวอย่างแบบฝึกที่ไม่ยาวเกินไปและไม่ยากแก่การเข้าใจ
8. ควรมีหลายรูปแบบมีความหมายแก่นักเรียนที่ใช้แบบฝึก
9. ใช้หลักจิตวิทยา
10. ใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย
11. ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุกสนาน
12. ปลุกความสนใจหรือเร้าใจ
13. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
14. สามารถศึกษาด้วยตนเองได้

แบบฝึกทักษะมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ในการสร้างแบบฝึกทักษะ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีการศึกษาหาความรู้ในการสร้างแบบฝึกทักษะให้กับนักเรียน เพื่อให้ได้แบบฝึกที่ดี เหมาะสมและมีคุณภาพเกิดประโยชน์กับนักเรียนที่จะได้รับการฝึกมากที่สุด

8.4 หลักการฝึกทักษะ

อดุลย์ ภูปลื้ม (2539 : 24 - 25) ได้กล่าวถึงหลักในการทำแบบฝึกทักษะว่า ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. แบบฝึกต้องมีเอกภาพและสมบูรณ์ในตัว
2. เกิดจากความต้องการของผู้เรียนและสังคม
3. ครอบคลุมเนื้อหาหลายวิชาโดยบูรณาการให้เข้ากับการอ่าน
4. ใช้แนวคิดใหม่ในการจัดกิจกรรม
5. สนองความสนใจใคร่รู้และความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมผู้เรียน

ให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเต็มที่

6. คำนึงถึงพัฒนาการและวุฒิภาวะของผู้เรียน
7. เน้นการแก้ปัญหา
8. ครูและนักเรียนได้มีโอกาสวางแผนร่วมมือกัน
9. แบบฝึกควรเป็นสิ่งที่น่าสนใจ มีความแปลกใหม่สามารถปรับเข้าสู่

โครงสร้างทางความคิดของเด็กได้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2546 : 133) ได้กล่าวถึงหลักในการใช้แบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. ก่อนการฝึกควรสอนให้ผู้เรียนเข้าใจเสียก่อน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและทราบเหตุผลที่ต้องฝึก การฝึกอย่างไม่เข้าใจความหมายอาจไม่ทำให้เกิดทักษะที่ดี ถ้าฝึกทักษะผิด ๆ จะทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมากในการแก้ไข
2. การฝึกควรให้ผู้เรียนได้รับการฝึกตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ภายใต้การแนะนำที่ดี ถ้าฝึกทักษะผิด ๆ จะทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมากในการแก้ไข
3. ช่วงเวลาการฝึกสั้น ๆ บ่อย ๆ ด้วยแบบฝึกที่คัดเลือกแล้วเป็นอย่างดี จะมีประสิทธิภาพกว่าการฝึกช่วงยาว ๆ ซึ่งผู้เรียนจะเบื่อหน่ายไม่สนใจ
4. กิจกรรมการฝึกควรจะหลากหลาย นอกจากแบบฝึกหัดต่าง ๆ อาจใช้เกมปัญหา หรือกิจกรรมอื่น ๆ บ้าง
5. การฝึกอย่างมีความมุ่งหมายจะเกิดประโยชน์มากถ้าผู้เรียนเห็นคุณค่าและความจำเป็นของสิ่งที่เรียนหรือฝึก โดยอาจใช้การทดสอบหรือวิธีการอื่น ๆ เพื่อชี้ให้เห็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังการฝึก
6. การฝึกควรสัมพันธ์กับความมีเหตุผล ขณะฝึกควรให้ผู้เรียนใช้ความคิดหาเหตุผลควบคู่ไปด้วย

กล่าวโดยสรุป หลักการฝึกทักษะที่ดี แบบฝึกทักษะที่ดีต้องเร้าความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติมากที่สุดและสามารถรู้ผลทันทีเมื่อทำเสร็จ

8.5 ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ

จากเอกสารแนวทางการจัดทำผลงานทางวิชาการสำหรับข้าราชการครู สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 174) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างชุดฝึกไว้ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบ และบัตรฝึกหัด

3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบและขั้นตอนการใช้ชุดฝึก เช่น จะนำชุดฝึกไปใช้อย่างไร ในแต่ละชุดประกอบด้วยอะไรบ้าง เช่น

3.1 แบบทดสอบเชิงสำรวจ

3.2 แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง

3.3 แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน

3.4 แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจะสอดคล้องกับเนื้อหา หรือทักษะที่วิเคราะห์

ไว้ในขั้นตอนที่ 2

4. สร้างบัตรฝึกเพื่อให้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะในแต่ละบัตรจะมีคำถามให้นักเรียนตอบ การกำหนดรูปแบบขนาดของบัตรพิจารณาตามความเหมาะสม

5. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตรอ้างอิง อาจทำเพิ่มเติมเมื่อนำบัตรฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว

6. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบหรือผลการเรียน โดยจัดทำเป็นตอนเป็นเรื่อง เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบความก้าวหน้า

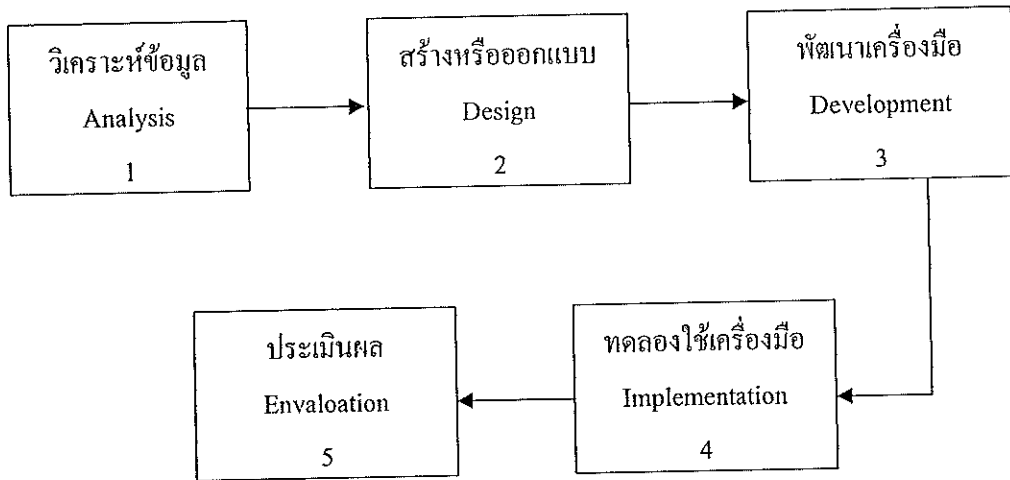
7. นำเอาแบบฝึกไปทดลองใช้ เพื่อหาข้อบกพร่อง คุณภาพของบัตรฝึก คุณภาพของแบบฝึก

8. ปรับปรุงแก้ไข

9. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญ เพื่อเป็นประโยชน์

ต่อไป

สำหรับขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกทางการสอนของ ซีลส์และกลาสโกว์ (Seeis, & Glassgow, 1990, p. 30 ; อ้างอิงใน พิศรา พรหมณี. 2549 : 56) นั้นประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังภาพประกอบที่ 1



ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบฝึก

ที่มา : (Seels , & Glassgow, 1990, p. 30 ; อ้างอิงใน พัทธา พรหมณี. 2549 : 56)

จากภาพประกอบที่ 1 จะเห็นว่าขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและลักษณะเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ เพื่อจะได้เลือกสื่อที่มีความเหมาะสม (ขั้นที่ 1) จากนั้นก็จะสร้างหรือกำหนดรูปแบบการสอน (ขั้นที่ 2) ก่อนที่จะนำแบบฝึกไปใช้ควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรืออาจรวมไปถึงการปรับปรุงขั้นตอนและวิธีสอนเพื่อให้ความเหมาะสม (ขั้นที่ 3) จากนั้นจึงทำการทดลองใช้แบบฝึก (ขั้นที่ 4) และประเมินผลเพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังหรือไม่ (ขั้นที่ 5)

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกทักษะดังกล่าวข้างต้น พบว่า แบบฝึกทักษะที่ดีนั้น จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านความตรงในเนื้อหาการใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยและระดับขั้นของผู้เรียน มีกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและที่สำคัญแบบฝึกทักษะที่ดีนั้นต้องมีความทันสมัยอยู่เสมอ

8.6 ข้อเสนอแนะในการเลือกข้อความหรือเรื่องที่จะนำมาสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 17) กล่าวถึงข้อเสนอแนะในการเลือกข้อความหรือเรื่องที่จะนำมาสร้างแบบฝึกทักษะการอ่าน ดังนี้

1. เป็นเรื่องหรือข้อความที่มีค่านิยมเจตคติสอนใจ ให้ความรู้ให้
ความเพลิดเพลินและส่งเสริมจินตนาการเป็นเรื่องสร้างสรรค์ไม่ขัดต่อศีลธรรม
2. เป็นเรื่องหรือข้อความที่มีนัยที่ให้ออกคิดแฝงอยู่ด้วย

3. คำโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีแนวคิดหลักซึ่งนักเรียนสามารถจับใจความได้ง่าย ตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับนักเรียน โดยมีความขบขันและความยาวเหมาะสมกับนักเรียน
 4. สำนวนภาษาใช้ภาษาเข้าใจง่ายชัดเจนที่นักเรียนเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องแปลและไม่มีคำหยาบ
 5. ควรมีทั้งบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองและหลากหลายประเภท
 6. ควรเป็นเรื่องที่นักเรียนไม่เคยอ่านมาก่อน
- สรุปได้ว่า การเลือกข้อความหรือเรื่องที่จะนำมาสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความควรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เข้าใจง่าย มีคติสอนใจ นักเรียนไม่เคยอ่านมาก่อน และควรมีทั้งบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง

9. การหาประสิทธิภาพ

การสร้างสื่อชนิดใดขึ้นมา หากจะนำไปใช้จริงจำเป็นต้องหาประสิทธิภาพของสื่อก่อนว่ามีความเหมาะสมอย่างไร ซึ่ง โสภณ นุ่มทอง (2540 : 82) ได้เขียนไว้ว่าเมื่อผลิตสื่อขึ้นมาใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็น ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จ หนังสือแบบหน่วย หรือชุดฝึก ก็ตาม ควรจะได้ประเมินประสิทธิภาพของสื่อว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไปหรือไม่ และสื่อนี้จะส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร จะได้หาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป การหาประสิทธิภาพของสื่อมีขั้นตอนโดยทั่วไป ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทดลองใช้กับนักเรียนคนเดียว พยายามคัดเลือกนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถ และมีผลการเรียนวิชานั้นอยู่ในระดับกลาง นำมาทดลองใช้ก่อนเพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับถ้อยคำ การใช้ภาษา ความชัดเจนของการนำเสนอ เนื้อหา และการสื่อความหมายต่าง ๆ เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงในเบื้องต้น ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 2 เมื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองในขั้นที่ 1 แล้ว ควรจะนำไปทดลองอีกครั้งกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนระดับกลาง จำนวน 3-5 คน โดยให้นักเรียนได้ทดลองเรียนจริง ๆ กิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนจริงทุกอย่าง เพียงแต่เป็นกลุ่มเล็กกว่าห้องเรียนจริงเท่านั้น เป็นการทดลองหาข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ ของสื่ออีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นการใช้สื่อในห้องเรียนจริง ๆ ตามปกติซึ่งเป็นการประเมินประสิทธิภาพของสื่อว่าเชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้ 2 วิธีคือ

1. โดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนจากก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่า t -test (Independent Sample)

2. ใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หรือ 90/90 เป็นเกณฑ์การเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการประเมินในกระบวนการเรียนการสอนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบสุดท้ายหลังจากเรียนจบบทเรียนหรือจบเรื่องแล้ว การตั้งเกณฑ์ 80/80 หรือ 90/90 นั้นอยู่ที่ดุลยพินิจว่านักเรียนของเรานั้นมีความสามารถในการเรียนระดับใด และควรจะต้องตั้งเกณฑ์เท่าไร ถ้านักเรียนดีมากจะตั้งเกณฑ์สูง 90/90 ก็ได้ แต่ถ้านักเรียนค่อนข้างต่ำอาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 อาจสูงพอก็ได้ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวิจัยที่ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น แบบฝึกทักษะบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดสื่อประสม ฯลฯ เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ต้องหาคุณภาพของสื่อดังกล่าวด้วยว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไปหรือไม่ และสื่อนี้จะส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

10. ดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยการเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อที่สร้างขึ้นมา เรามักจะดูประสิทธิภาพทางการสอนและการวัดผลประเมินผลทางสื่อ นั้น ตามปกติแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติ ส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะ ก็อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอ เช่น ในกรณีของการทดลองใช้สื่อในการเรียนการสอนครั้งหนึ่งปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 18% การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 67% และกลุ่มที่ 2 การทดลองก่อนเรียนได้คะแนนจากการทดสอบทั้งสองกรณีมีพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผล

ถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นได้สูงสุดของแต่ละกรณี (Webb, 1963 : ไม่มีเลขหน้า; อ้างอิงใน เษชัญ กิจระการ, 2546 : 1) ได้เสนอ “ดัชนีประสิทธิผล” (Effectiveness Index) ซึ่งคำนวณได้จากการหาความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลอง และการทดสอบหลังการทดลองด้วยคะแนนสูงสุดที่สามารถทำเพิ่มขึ้นได้ Hovland เสนอว่าค่าความสัมพันธ์ของการทดลองจะสามารถทำได้อย่างถูกต้องแน่นอน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวชี้วัดถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อ เว็บ (Webb) ให้ความสนใจค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ซึ่งเรียงจากค่าร้อยละของกลุ่มทดสอบแล้วจึงหาค่าร้อยละของกลุ่มควบคุม ผลที่ได้จะแสดงถึงค่าร้อยละที่เพิ่มขึ้น (หรือทดลอง) เปรียบเทียบกับคะแนนของกลุ่มควบคุมดัชนีประสิทธิผลมีรูปแบบในการหาค่า ดังนี้

$$E.I = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_2}$$

จำนวนเศษของ E.I. จะเป็นเศษที่ได้จากการวัดผลในการทดสอบก่อนเรียน (P_1) และได้จากการทดสอบหลังเรียน (P_2) ซึ่งคะแนนทั้ง 2 ชนิดนี้ จะแสดงถึงค่าร้อยละของคะแนนรวมสูงสุดที่ได้ (100%) ตัวหารของดัชนี คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) และคะแนนสูงสุดที่นักเรียนจะสามารถทำได้ต่อมานวบบ (Webb) ได้ปรับปรุงรูปแบบของการแสดงค่าดัชนีประสิทธิผลใหม่โดยการคูณด้วย 100 เพื่อให้ค่าที่ออกมาเป็นร้อยละซึ่งช่วยให้ดูและตีค่า ได้สะดวกขึ้น

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียนซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละหาค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียนนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียนได้เท่าใดนำมาหารด้วยค่าที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้ ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียนโดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

จากการคำนวณ พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียนเป็น 0 และการทดสอบหลังเรียนปรากฏว่านักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลงคือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิม

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1} = \frac{0\% - 0\%}{100\% - 0\%} = \frac{0\%}{100\%} = 0.00$$

แต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) = 0 และคะแนนทดสอบหลังเรียนนักเรียนทำได้สูงสุด คือ เต็ม $P_2 = 100$ ค่า E.I. จะเท่ากับ 1.00

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1} = \frac{100\% - 0\%}{100\% - 0\%} = \frac{100\%}{100\%} = 1.00$$

และในทางตรงกันข้าม ถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน

ค่าที่ได้ออกมา จะมีค่าเป็นลบ เช่น $P_1 = 73\%$ $P_2 = 45\%$ $E.I. = -0.38$

กล่าวโดยสรุป ดัชนีประสิทธิผลเป็นค่าที่แสดงอัตราการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าขึ้น จากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้ว หลังจากที่คุณเรียนได้เรียนจากสื่อ นั้น ๆ

11. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

11.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ในการที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ สิ่งจูงใจในงานนั้น การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งสำคัญ จึงมีการทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจและเจตคติไว้ ดังนี้

อาบี พินช์มณี (2546 : 188) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ ของ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ลักษณะความต้องการ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้อธิบายไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีระ (Basic Physiological Need) ความต้องการ ด้านสรีระนี้เป็นความต้องการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดทางด้านดำรงชีวิต เช่น ความต้องการ อาหาร น้ำ อากาศ และอุณหภูมิ การหลับนอน การจับถ่าย เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Safety and Security Need) คือ ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง ซึ่งได้แก่ความรู้สึกรับประกันความปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่น ความต้องการความคุ้มครองปกป้อง ความรู้ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belong Needs) คือ ความต้องการความรักอยากให้ตนเป็นที่รัก ยอมรับจากกลุ่ม โดยปกติแล้วบุคคล

มักจะอยู่ร่วมกลุ่มกัน ดังนั้นจึงต้องการความรักและต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่มให้ยอมรับตนเอง เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มสังคม กลุ่มทำงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self Esteem Needs) คือ ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องตน เป็นความปรารถนาของบุคคลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นได้เป็นอันมาก เช่น บางคนมีการใช้จ่ายแบบฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตนเองเพื่อให้บุคคลอื่นได้ยกย่องตน เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง (Self - Actualization) คือ ความต้องการสูงสุดของบุคคลที่บุคคลจะต้องพยายามกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และความสามารถของตนเอง เช่น ครูสอนหนังสืออย่างไม่เกิดความเบื่อหน่าย สอนด้วยความสุขสบายใจ เป็นต้น

อารี พันธัมภ์ (2546 : 189 - 192) ได้สรุปเกี่ยวกับทฤษฎีความต้องการตามหลักของ เมอร์เรย์ (Murray) ได้ดังนี้

1. ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยด้วยการแสดงออกทางความก้าวร้าว (Need for Aggression) เป็นความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น เอาชนะต่อสิ่งที่ขัดขวางทั้งปวง ด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ การแก้แค้น การทำร้ายร่างกาย หรือการฆ่าฟันกัน เช่น พุดจาประชดประชันกับเพื่อนที่ไม่ชอบ เป็นต้น

2. ความต้องการที่จะเอาชนะที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ (Need for Counteraction) เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่าอุปสรรค ความล้มเหลวต่าง ๆ ด้วยการสร้างความพยายามขึ้น เช่น เมื่อได้รับคำดูถูกดูหมิ่น ผู้ที่ได้รับจะเกิดความพากเพียรพยายามเพื่อเอาชนะ คำสบประมาทจนประสบผลสำเร็จ เป็นต้น

3. ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Need for Abasement) เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ หรือยอมรับการถูกลงโทษ เช่น การเผาตัวตายเพื่อประท้วงการปกครอง เป็นต้น

4. ความต้องการป้องกันตนเอง (Need for Defense) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเองจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิติเตียน ซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจ พยายามหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตน มีการป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่าง ๆ ทั้งปวง เช่น ให้เหตุผลว่าสอบตกเพราะครูสอนไม่ดี เป็นต้น

5. ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Autonomy) เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางทั้งปวง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง เช่น

เด็กมักจะแต่งตัวหรือรับประทานอาหารเองโดยไม่ต้องความช่วยเหลือจากมารดาหรือบุคคลอื่น เป็นต้น

6. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จ หรือพยายามเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง เพื่อให้การทำงานของตนประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าเพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง

7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นต้องการเอาอก เอาใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น

8. ความต้องการความสนุกสนาน (Need for Play) เป็นความต้องการที่จะแสดงความสนุกสนาน ต้องการหัวเราะเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด มีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน มีการพักผ่อนหย่อนใจ มีการเล่นกีฬา เป็นต้น

9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for Rejection) เป็นความต้องการ หรือมีความปรารถนาของบุคคล ในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดีในร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น

10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for Succorance) เป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสุข เห็นอกเห็นใจ มีความสงสาร ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแล คำแนะนำ จากบุคคลอื่น

11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for Nurturance) เป็นความต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้ หรือให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ

12. ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจในตนเองให้กับผู้อื่น (Need for Exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่น ได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตัวเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนาน แปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขันให้บุคคลอื่นฟังเพื่อบุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

13. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for Dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นทำตามคำสั่งสอนของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

14. ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อื่น (Need for Deference) เป็นความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อื่นด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าบุคคลอื่น

15. ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้าหลัง (Need for Avoidance of Inferiority) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลาย ต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูก หรือการกระทำต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความละอาย

16. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงอันตราย (Need for Avoidance Harm) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกายต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for Avoidance of Blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคัดค้านตามกลุ่มหรือยอมรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มเพราะกลัวถูกลงโทษ

18. ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for Orderliness) เป็นความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีตงดงาม เช่น การจัดหนังสือในชั้นหนังสือให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นต้น

19. ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง (Need for Inviolacy) เป็นความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของคนที่มียุ่ไว้นสูงสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนจะต้องหิว หรือไม่ยอมทำความผิด ไม่คิดโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20. ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for Contrariness) เป็นความต้องการที่จะกระทำให้ตนเองไม่เหมือนกับบุคคลอื่น เช่น เพื่อนในกลุ่มใส่กระโปรงมาโรงเรียน แต่ตนต้องการให้แตกต่างจากบุคคลอื่น โดยใส่กางเกงมาโรงเรียน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2526 : 141 - 144) ได้สรุปถึงการแบ่งความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของ เดวิด แม็คเคลแลนด์ (David McClelland) ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศมาตรฐาน เป็นแรงจูงที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ

2. ความต้องการสัมพันธ์ (Need for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3. ความต้องการอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่น มีอิทธิพลต่อผู้อื่นและต้องการควบคุมผู้อื่น

สรุปจากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศ สถานการณ์แบบอย่างที่ดีของผู้สอน รวมทั้งสื่อ แหล่งการเรียนรู้ อุปกรณ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจต่อกระบวนการเรียนรู้ จนบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร เมื่อนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน จึงเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น การได้รับการยกย่องชมเชยจากเพื่อน ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้รับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

11.2 ความหมายของความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน ดังนี้

แอปเปิลไวท์ (อารี พันธมณี. 2546 : 188 ; อ้างอิงมาจาก Applewhite. 1965 : 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมี

ความหมายกว้าง รวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่นที่เข้ากันได้มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

กู๊ด (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 84 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1973 : 27) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

ประสาธ อิศรปริศา (2547 : 321) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบหรือสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และเขาได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาได้

วงศ์เดือน มีทรัพย์ (2547 : 35) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึงความรู้สึกพอใจชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สรรพสิริ เอี่ยมสะอาด (2547 : 53) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติความชอบหรือความไม่ชอบที่มีต่อสิ่งเร้าในด้านต่าง ๆ ของบุคคล นั้น ๆ ความรู้สึกพอใจเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ตนต้องการหรือเป็นไปตามเป้าหมายที่ตน ต้องการ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา ในเชิงบวกต่อการทำงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้น ๆ ได้ทั้งด้านวัตถุ และทางด้านจิตใจเป็นผลของการทำงานที่ออกมาเป็นที่น่าพอใจต่อผู้ปฏิบัติงาน

11.3 การวัดความพึงพอใจ

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 141 - 142) อธิบายว่า ความพึงพอใจ ของมนุษย์ ตามทฤษฎีสององค์ประกอบของ เฮิร์ซเชมเบิร์ก คือ ความต้องการการได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย และปรารถนาความสุขทางใจ ทั้งสองอย่างนี้ถ้าได้รับการตอบสนองในขอบเขตที่บุคคลต้องการก็จะทำให้ผู้ได้รับการตอบสนองเกิดความพึงพอใจ คือ

1. ความพึงพอใจโดยทั่วไป เป็นการศึกษถึงความรู้สึกชอบพอของบุคคล ที่มีบทบาทของงานเป็นการวัด โดยส่วนรวมถึงระดับที่บุคคลมีความพึงพอใจและมีความสุข กับงาน

2. ความพึงพอใจงานเฉพาะด้าน เป็นการศึกษถึงความรู้สึกชอบพอ และ ความพอใจของบุคคลที่มีต่องานเฉพาะด้าน เช่น รายได้ ความมั่นคง มิตรสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชาและความก้าวหน้า

อารี พันธุ์มณี (2546 : 145) เสนอว่า มาตรการวัดความพึงพอใจสามารถกระทำ ได้หลายวิธี ได้แก่

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการ ทราบ ความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถาม อิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหาร การควบคุมงาน และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัย เทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้นครูผู้สอนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ให้การเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อส่งผลให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตตามศักยภาพของผู้เรียน

12. บริบทโรงเรียนหนองหญ้าปล้อง

12.1 ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนหนองหญ้าปล้อง ตั้งอยู่บ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ที่ 6 ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา มีบุคลากรสายบริหาร 1 คน บุคลากรสายการสอน 13 คน จำนวนนักเรียน 194 คน จัดการศึกษา 3 ระดับ คือ

1. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาปฐมวัย
2. ระดับประถมศึกษา
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

12.2 วิสัยทัศน์

โรงเรียนหนองหญ้าปล้องมุ่งเป็นเลิศทางวิชาการ สืบสานวัฒนธรรม ใช้นวัตกรรมร่วมในการสอน มีขั้นตอนในการบริหาร ประสานชุมชน สร้างเยาวชน ให้สุขภาพดีมีวินัย

12.3 พันธกิจ

1. จัดระบบการบริหารงานในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ
3. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. จัดภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

12.4 เป้าหมาย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและ

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65 กลุ่มสาระอื่น ๆ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

2. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข
3. นักเรียนมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์

12.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม
2. ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. มีความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน
4. เห็นคุณค่า ความสำคัญและสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

12.6 คำขวัญโรงเรียน

“ เรียนดี มีวินัย มีน้ำใจนักกีฬา ใฝ่หาคุณธรรม เป็นผู้นำชุมชน ”

12.7 ปรัชญาโรงเรียน

“ การศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิต ”



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

12.8 บุคลากรโรงเรียนหนองหญ้าปล้อง ในปีการศึกษา 2553

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	ตำแหน่ง เลขที่	ชั้น	วุฒิการศึกษา	หมายเหตุ
1.	นายนิทัศน์ มัชฌมนันท์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	6420	32,160	กศ.ม. (บริหารการศึกษา)	
2.	นางสุมาลี ศิริกุล	ครู คศ. 3	6442	41,230	ค.บ. (ภาษาไทย)	
3.	นายสมศักดิ์ กงชู	ครู คศ. 3	6421	33,540	ศษ.บ. (ประถมศึกษา)	
4.	นายวีระศักดิ์ เขจรักษ์	ครู คศ. 2	5816	33,540	ค.บ. (บริหารการศึกษา)	
5.	นางทองสมุทร โศตรพัฒน์	ครู คศ. 3	6423	26,170	ค.บ. (ประถมศึกษา)	
6.	นายถาวร เศรษฐรักษา	ครู คศ. 2	6425	21,980	วท.บ. (คหกรรม)	
7.	นายมารุต โศตรพัฒน์	ครู คศ. 2	6429	28,780	ค.บ. (บริหารการศึกษา)	
8.	นายเชวง โศตรลาคำ	ครู คศ. 2	6431	21,980	ค.บ. (อุตสาหกรรม)	
9.	นางมนันยา นาสริฐ	ครู คศ. 1	6427	15,410	ค.บ. (ภาษาอังกฤษ)	
10.	นางสาวอรอุมา บุญเรือง	ครูผู้ช่วย			ค.บ. (สังคมศึกษา)	
11.	นางศิริลักษณ์ วิริยะ	พนักงานราชการ	-	11,500	ค.บ. (สังคมศึกษา)	

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	ตำแหน่ง เลขที่	ชั้น	วุฒิการศึกษา	หมายเหตุ
12.	นางกมลลักษณ์ สีวาทมา	พนักงานราชการ	-	10,520	ค.บ. (วิทยาศาสตร์)	
13.	นางสาวกัทธา สหัสณา	พนักงานราชการ		10,010	วท.บ. (วิทยาศาสตร์)	
14.	นางสาวสุดา เรืองแสน	ครูอัตราจ้าง		7,940	ค.บ. (เทคโนโลยีการศึกษา)	
15.	นางนุตติ โทตลี	ลูกจ้าง		5,080	ม.6	



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

12.9 ข้อมูลนักเรียน ปีการศึกษา 2553

ระดับ / ชั้น	ชื่อครูประจำชั้น	จำนวนห้อง	จำนวนนักเรียน		รวม
			ชาย	หญิง	
อนุบาล 1	นางสาวกัทิรา สหัสนา	1	17	17	35
อนุบาล 2	นางสาวสุดา เรืองแสน	1	6	1	7
รวมจำนวนนักเรียนก่อนประถมศึกษา		2	23	18	42
ป. 1	นายถาวร เศรษฐรักษา	1	3	2	5
ป. 2	นายวีระศักดิ์ เขจรักษ์	1	7	8	15
ป. 3	นางทองสมุทรา โคตรพัฒน์	1	7	7	14
ป. 4	นางศิริลักษณ์ วิริยะ	1	11	0	11
ป. 5	นางกมลลักษณ์ สีวาคมา	1	14	7	21
ป. 6	นายสมศักดิ์ คงชู	1	12	12	24
รวมจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษา		6	54	36	90
ม. 1	นางสาวอรอุมา บุญเรือง	1	16	6	22
ม. 2	นางสุมาลี ศิริกุล	1	13	12	25
ม. 3	นายเขวง โคตรลาคำ	1	9	6	15
รวมจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		3	38	24	62
รวมทั้งสิ้น		11	115	78	194

12.10 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

12.10.1 นายสมบูรณ์ มาตรการเยี่ยม	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ประธานกรรมการ
12.10.2 นายอนันท์ กุลบุตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
12.10.3 นายอารีย์ พัฒนสาร	ผู้แทนผู้ปกครอง	กรรมการ
12.10.4 นายสมศักดิ์ คงชู	ผู้แทนครู	กรรมการ
12.10.5 นางหนูจันทร์ จำเริญไกล	ผู้แทนองค์กรชุมชน	กรรมการ
12.10.6 นายสมชัย ภูจำปา	ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น	กรรมการ

12.10.7 นายสมจิต วรพันธ์	ผู้แทนศิษย์เก่า	กรรมการ
12.10.8 พระครูวรธรรมนันท์	ผู้แทนศาสนา	กรรมการ
12.10.9 นายนิทัศน์ มัชฌมนันท์	ผู้บริหารสถานศึกษา	กรรมการ และเลขานุการ

13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การอ่านจับใจความเป็นจุดประสงค์สำคัญอีกประการหนึ่งในการอ่านแต่ละครั้ง ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

13.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

ไพเราะ วุฒิเจริญกุล (2540 : 78) ได้พัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 และเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านน้ำเที่ยงวันครู 2501 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน ซึ่งได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอน จำนวน 4 แผน ชุดฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 ชุด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลมโซย ด่านขุนทด (2544 : 73) ได้วิจัยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.50 / 84.37 และนักเรียนที่สอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้แบบฝึกทักษะการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรียมาศ บุญฤทธิรุ่งโรจน์ (2544 : 75) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ แผนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ครู ต้องการให้มีพัฒนาแบบฝึกที่มีสาระหลากหลาย เกี่ยวกับ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นิทาน ประเพณีวัฒนธรรม บทร้อยกรอง แบบฝึกควรมีภาพประกอบและให้ครูเป็นผู้สอน พร้อมแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ที่ประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ แผนการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน แบบประเมินตนเอง แบบฝึกอ่านทั้งหมดจำนวน 6 แบบฝึก คือ การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ การฝึกตั้งคำถามจากข้อความ การจับใจความสำคัญจากข้อความ การตั้งชื่อเรื่อง การเลือกใจความสำคัญของข้อความและเรื่อง และการสรุปใจความสำคัญของเรื่อง แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพ 82.17 / 85.00 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความคิดเห็นด้วยอย่างมากในการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ

สุภนา เอี่ยมสะอาด (2546 : 58) ได้พัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเทนมีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.59 / 81.11 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย อยู่ในระดับมาก

นภา คำบุญลือ (2547 : 64) ศึกษาการสร้างชุดฝึกทักษะการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลลำปาง ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนทดสอบหลังการใช้นิทานเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัตนา รุ่งประพันธ์ (2547 : 57) ได้สร้างแบบฝึกที่ใช้รูปแบบแผนภาพโครงเรื่อง พัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคนครนายก ปรากฏว่าผลการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เนตรนภา นิษานนท์ (2549 : 66) ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ และเจตคติท้องถิ่นของนักเรียนที่อยู่สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

เกศรินทร์ จันทร์หอม (2549 : 54) ได้พัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียน โดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.67

มลชญา หินศรีสุวรรณ (2550 : 40) ได้สร้างแบบฝึกพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีการแบบทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ระเบียบวิธีแบบวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70.00

13.2 วิจัยต่างประเทศ

เดวิดสัน (Davidson. 1971 : 6273-A ; อ้างอิงใน สุภณา เอี่ยมสะอาด 2546 : 38) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างคำถามของครูกับคำตอบของนักเรียนในขณะที่มีกิจกรรมการอ่านแบบธรรมดาและแบบให้ใช้ความคิดขณะให้อ่าน พบว่า นักเรียนที่เรียนการอ่าน โดยถูกฝึกอยู่เสมอมีแนวโน้มที่จะตอบคำถามไปในแนวคิดเชิงวิจารณ์ และพอใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ส่วนที่เรียนการอ่านแบบธรรมดา ไม่ค่อยได้ใช้ความคิดที่ลึกซึ้งนักมีแนวโน้มที่จะตอบคำถามแบบไม่มีความคิดเชิงวิจารณ์ และไม่คอยแสดงความคิดเห็นของตนออกมา

คาเทลโนและจอร์น บี (Catalano John B. 1976 : 4983 - A) ได้วิจัยความแตกต่างของความเข้าใจในการอ่าน และคะแนนคำศัพท์ของนักเรียนที่ใช้สะกดคำ ในเนื้อเรื่องที่กำหนดให้กับนักเรียนที่ไม่ได้ใช้การสะกดคำในเนื้อหาที่กำหนดให้

โดยการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาในการทดลอง 7 สัปดาห์ ปรากฏว่า
ได้ผลไม่แตกต่างกัน

จอห์นสัน (Johnson , 1988 : 198 - A ; อ้างอิงมาจาก น้ำอ้อย อริยะสุขกุล.
2546 : 74) ได้วิจัยผลการใช้แผนผังสรุปโยงเรื่องเป็นแบบฝึกชนิดเติมเพื่อการอ่านจับใจความ
ของนักเรียนเกรด 4 ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่เรียนโดยการทำ
แผนผัง โยงเรื่องด้วยตนเองแตกต่างจากกลุ่มที่เรียนด้วยการตอบคำถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01

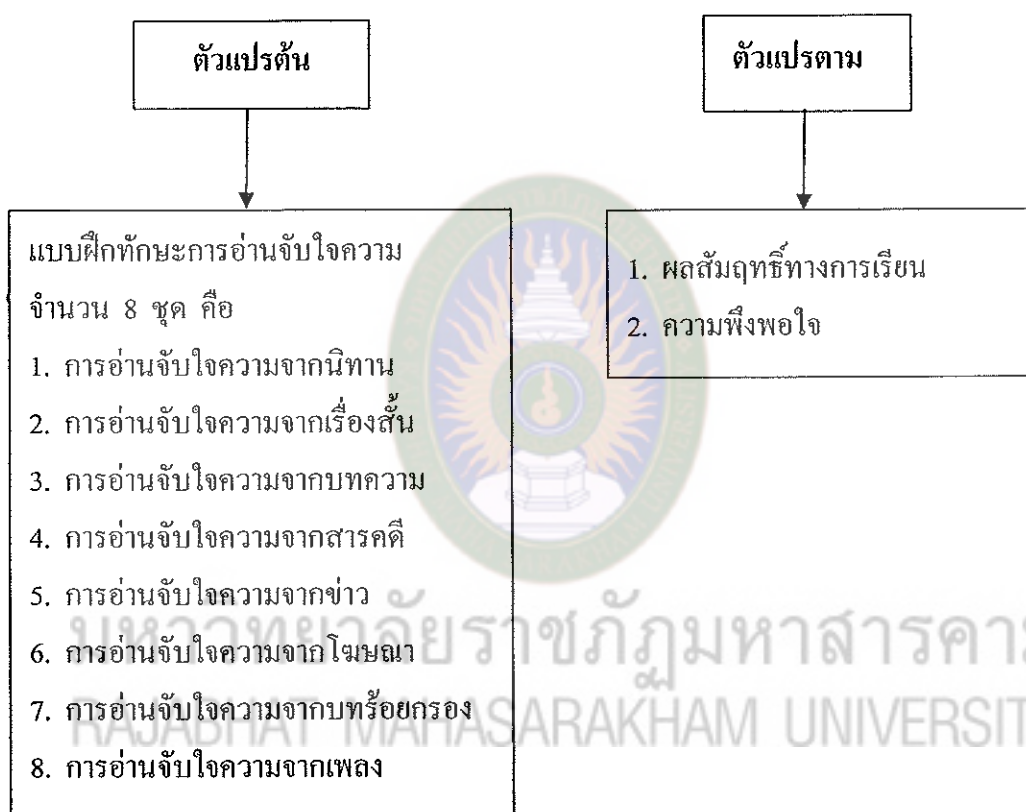
อีเซลและคนอื่น ๆ (Ezell and Others. 1992 : 205) วิจัยการใช้กิจกรรมเพื่อน
ช่วยเพื่อนในการสอนความสัมพันธ์ของคำถามกับคำตอบสำหรับการอ่านเพื่อจับใจความ
โดยให้นักเรียนเกรด 3 จำนวน 23 คน การติดตามการฝึกความสัมพันธ์ของคำถามคำตอบ
แบบเพื่อนช่วยเพื่อน จะช่วยฝึกคำถามและตอบในห้องเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนปฏิบัติ
การสร้างคำถามได้ดีขึ้นการประเมินทางสังคมก้าวหน้าทุกด้าน

รูทเซล (Reutzet, 1993 : 325 ; อ้างอิงใน ชวนทอง วัชรอาสน์ 2542 : 35)
วิจัยผลการฝึกอ่านคล่องต่อการอ่านเพื่อจับใจความของนักเรียนเกรด 2 ผลของการอ่าน
ออกเสียงในการพัฒนาความคล่องในการอ่าน ปรากฏว่า ความคล่องในการอ่านนั้นและ
การอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่ได้รับจากการฝึกจากบทเรียนการอ่านออกเสียงกว่า
นักเรียนที่ได้รับการฝึกตามปกติ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้เรา
ทราบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียน เกิดจากวิธีสอนของครู
เป็นองค์ประกอบสำคัญ แต่ครูยังขาดอุปกรณ์ที่เป็นแบบฝึกทักษะที่มีเนื้อหาตรงกับความสนใจ
ของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาและนำแนวทางที่สร้างแบบฝึกสำหรับใช้
ประกอบการสอนให้นักเรียนได้ฝึกอ่านจับใจความ เพื่อช่วยฝึกทักษะความสามารถทาง
การอ่านจับใจความของนักเรียน ทำให้ทราบพัฒนาการทางทักษะนั้น ๆ ของนักเรียนและ
เห็นข้อบกพร่องในการเรียน ซึ่งจะช่วยให้ปรับปรุงได้ทันที่ ทำให้ผู้เรียนประสบ
ผลสำเร็จทางการเรียนและสามารถเก็บรักษาไว้ใช้ได้ไปในโอกาสต่อไป

14. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองหญ้าปล้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการสร้างแบบฝึกทางการสอนของซีลส์และกลาสโกว์ (Seels, & Glassgow. 1990 : 30) ดังภาพประกอบที่ 2 ดังนี้



ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย